

**Diagnoza problemu uzależnień
od środków psychoaktywnych
(alkohol, nikotyna, narkotyki, dopalacze)
wśród młodzieży Gimnazjum nr 4 w Ełku**

Ełk, marzec 2018

Spis treści

- I. Wstęp
- II. Wprowadzenie do badań
- III. Cele badania
- IV. Przestrzeń badania
- V. Narzędzie badania
- VI. Interpretacja wyników badania
- VII. Wnioski i zalecenia
- VIII. Załączniki

I. Wstęp

Podstawy prawne działań profilaktyki uzależnień w szkole:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997r. (Dz.U. z 1997r. nr 78, poz. 483ze zm.)
- Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z 20 listopada 1989r. (Dz.U. z 1991r. nr 120, poz. 526)
- Ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz.U z 2017 r. poz. 1189)
- Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz.U. z 2016 r. poz. 1943 ze zm.)
- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz.59)
- Ustawa z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 487)
- Ustawa z 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 783)
- Ustawa z 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz.957)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii(Dz.U. z 2015 r. poz.1249).
- **ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 22 stycznia 2018 r.** zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii
- Priorytety Ministra Edukacji Narodowej na rok szkolny 2017/2018
- Statut Gimnazjum nr 4 w Ełku

Działalność profilaktyczna obejmuje:

1. wspieranie wszystkich uczniów i wychowanków w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych,
2. wspieranie uczniów i wychowanków, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażeni na ryzyko zachowań ryzykownych,
3. wspieranie uczniów i wychowanków, u których rozpoznano wczesne objawy używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych lub występowania innych zachowań ryzykownych, które nie zostały jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia.

Działania te obejmują w szczególności:

1. realizowanie wśród uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego do potrzeb indywidualnych i grupowych oraz celów profilaktycznych, rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji, o którym mowa w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii,
2. przygotowanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej pozytywnej formy działalności zaspakajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu przynależności i satysfakcji życiowej,
3. kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych przez uczniów, a także norm przeciwnych podejmowaniu innych zachowań ryzykownych,
4. doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez wychowanków zachowań ryzykownych,
5. włączanie, w razie potrzeby, w indywidualny program edukacyjno - terapeutyczny, o którym mowa w art. 71b ust. 1b ustawy o systemie oświaty, działań z zakresu przeciwdziałania używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych.

W roku szkolnym 2017/2018 najważniejsze zadania w pracy wychowawczej są ukierunkowane na:

- wspomaganie rozwoju ucznia w sferze emocjonalnej, społecznej i twórczej,
- przygotowanie uczniów do prawidłowego funkcjonowania w grupie społecznej (szkole, klasie),
- wzbudzanie poczucia przynależności do grupy,
- rozbudzanie poczucia własnej wartości, wiary we własne siły i możliwości,
- budowanie poczucia tożsamości regionalnej i narodowej,
- przeciwdziałanie przemocy, agresji i uzależnieniom,
- przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych,
- troska o szeroko pojęte bezpieczeństwo podopiecznych, nauczycieli i rodziców.

Główne założenia pracy szkoły w roku szkolnym 2017/2018:

1. Edukacja na rzecz bezpieczeństwa w sieci. Odpowiedzialne korzystanie z mediów społecznych:
 - tematyka lekcji wychowawczych,
 - projekt ogólnoszkolny – „Dbam o mój z@sięg”,
 - profilaktyka z zakresu uzależnień – pedagog,
 - profilaktyka – organizowanie spotkań z organizacjami instytucjami, terapeutami, uczestnictwo w spotkaniach,
 - pedagogizacja rodziców.
2. Edukacja na rzecz wychowywania do wartości – edukacja patriotyczna:
 - tematyka lekcji wychowawczych,
 - udział w uroczystościach szkolnych, miejskich,
 - konkursy, programy ogólnopolskie i regionalne,
 - wycieczki do miejsc pamięci narodowej,
 - gra miejska.
3. Edukacja czytelnicza:
 - organizacja tygodnia czytelnictwa w szkole,
 - konkursy czytelnicze i recytatorskie szkolne, międzyszkolne,
 - akcje czytelnicze „Czytamy innym”,

- październik – miesiącem biblioteki szkolnej.

4. Organizacja pomocy psychologiczno – pedagogicznej w szkole

- aktualizacja opinii i orzeczeń,
- spotkania zespołów klasowych,
- objęcie opieką specjalistyczną uczniów o SPE,
- dostosowanie wymagań do indywidualnych potrzeb ucznia,
- organizacja zajęć dodatkowych,
- ewaluacja obszaru organizacja pomocy.

5. Edukacja z zakresu doradztwa zawodowego

- warsztaty i spotkania z pedagogiem i doradcami zawodowymi,
- wyjścia do szkół ponadgimnazjalnych,
- uczestnictwo OTK, dniach otwartych szkół ponadgimnazjalnych,
- pedagogizacja rodziców w sprawie wyboru szkoły, zawodu dziecka,
- informator o ofercie szkół ponadgimnazjalnych.

Zadania profilaktyczne programu to:

- przestrzeganie norm i zasad obowiązujących w szkole,
- promowanie zdrowego stylu życia,
- kształtowanie nawyków prozdrowotnych,
- rozpoznawanie sytuacji i zachowań ryzykownych, w tym korzystanie ze środków psychoaktywnych (lekarstw bez wskazań lekarskich, papierosów, alkoholu i narkotyków),
- eliminowanie z życia szkolnego agresji i przemocy rówieśniczej,
- niebezpieczeństwa związane z nadużywaniem komputera, Internetu, telefonów komórkowych i telewizji,
- wzmacnianie poczucia własnej wartości uczniów, podkreślanie pozytywnych doświadczeń życiowych, pomagających młodym ludziom ukształtować pozytywną tożsamość,
- uczenie sposobów wyrażania własnych emocji i radzenia sobie ze stresem.

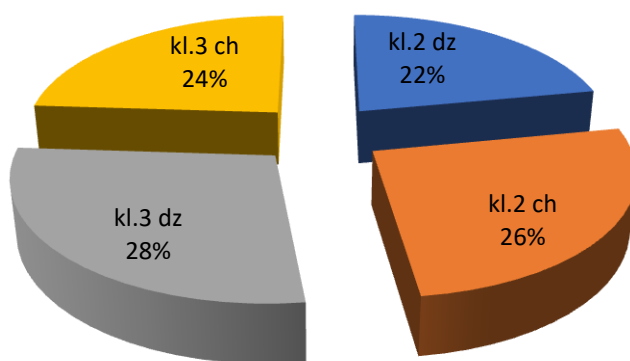
II. Wprowadzenie do badań

W celu przeprowadzenia diagnozy problemu uzależnień od środków psychoaktywnych wśród młodzieży Gimnazjum nr 4 w Ełku przeprowadzono **badanie ankietowe**, którym objęto 2 grupy uczniów: klasy drugie i trzecie. Łącznie w badaniu wzięło udział 50 osób .

Liczbowy rozkład respondentów w poszczególnych grupach wiekowych przedstawia tabela poniżej.

Klasa 2	24	11 dziewcząt	13 chłopców
Klasa 3	26	14 dziewcząt	12 chłopców

Rozkład respondentów

III. Cele badania

Celem przeprowadzonych badań była przede wszystkim analiza takich kwestii jak: wiedza i przekonania uczniów dotyczące problematyki stosowania środków psychoaktywnych, dostępności środków psychoaktywnych (w opinii młodzieży), podatności na wpływy rówieśnicze – wobec propozycji wypicia alkoholu, ryzyko związane z używaniem środków psychoaktywnych w opiniach uczniów, skala używania środków psychoaktywnych, w tym także wiek inicjacji.

Badaniem objęto dwie grupy wiekowe respondentów, aby analiza ta była bardziej miarodajna i można było ocenić skalę zjawiska nadużywania substancji psychoaktywnych wśród młodzieży. Analiza i interpretacja danych pozwoliła na sformułowanie wniosków oraz rekomendacji względem planowanych przyszłych działań profilaktycznych na terenie szkoły.

Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Zagrożenie dzieci i młodzieży substancjami psychoaktywnymi jest szczególnie niepokojącym zjawiskiem, mającym miejsce w dzisiejszej rzeczywistości. Wymaga ono diagnozowania i podejmowania środków zaradczych. Celem podjętych badań, była próba określenia obszaru zagrożenia substancjami psychoaktywnymi młodzieży w wybranych klasach oraz rozmiaru badanego zjawiska. Szczególnie uzyskanie informacji na temat obecności substancji psychoaktywnych w środowisku młodych ludzi, ich poczucia zagrożenia oraz doświadczenia w tym zakresie. Pod pojęciem substancji psychoaktywnych rozumiemy substancje pochodzenia naturalnego lub syntetycznego używane w celu zmiany stanu psychicznego.

Coraz większym zagrożeniem są bardzo popularne wśród młodych ludzi, głównie ze względu na dostępność i niewygórowaną cenę, tzw. dopalacze.

Problematyka badawcza

Problematyka badawcza koncentrowała się wokół zagadnień dotyczących przyjmowania substancji psychoaktywnych, głównie alkoholu, papierosów, narkotyków (także dopalaczy).

IV. Przestrzeń badania

Grupę objętą badaniem stanowili uczniowie klas drugich i trzecich Gimnazjum nr 4 w Ełku.

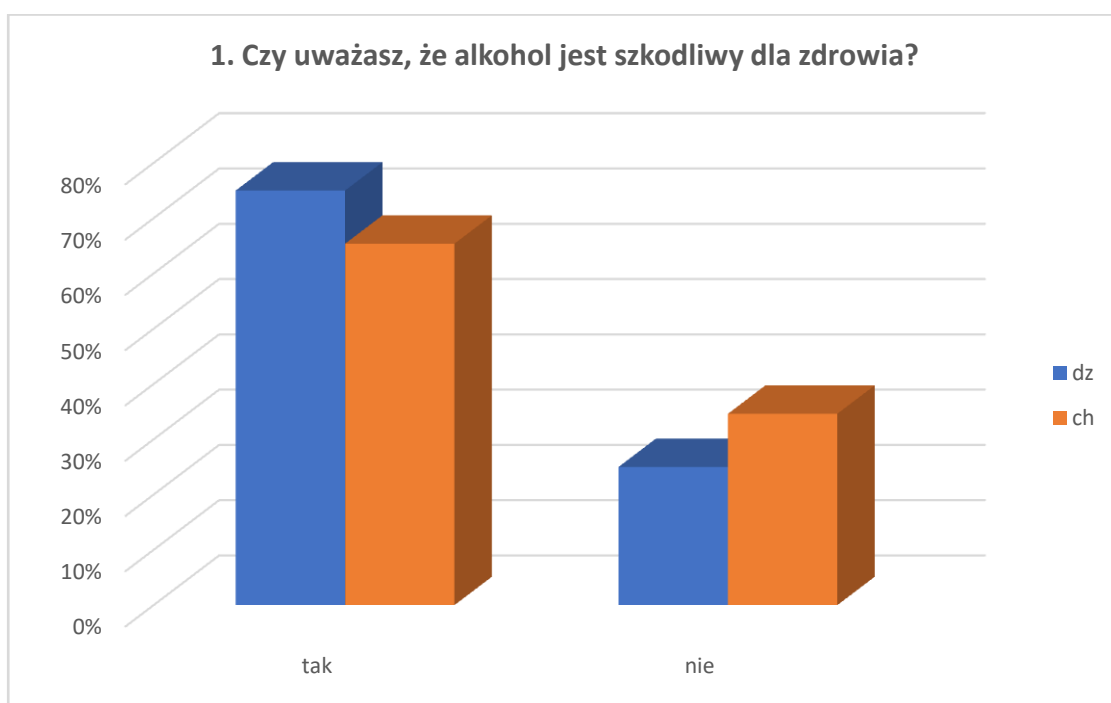
Badanie zostało przeprowadzone na grupie badawczej liczącej łącznie 50 osób, z czego 50% stanowili chłopcy i 50% dziewczęta. Badanie zostało przeprowadzone w II semestrze 2018 roku, na terenie szkoły.

V. Narzędzia badawcze

Techniką uzyskania materiału badawczego zastosowaną w omawianym badaniu była ankieta anonimowa. Ankietowani byli informowani o anonimowości przeprowadzanych badań, co jest bardzo ważne w kontekście tematyki badań. Poruszany temat jest trudny i niekiedy drażliwy, dlatego ważne jest, by respondenci mieli świadomość, że dane wykorzystane będą tylko w kontekście badań. Kwestionariusz ankiety składa się z 31 pytań. Znajduje się on w załącznikach do tej diagnozy.

VI. Interpretacja wyników badania

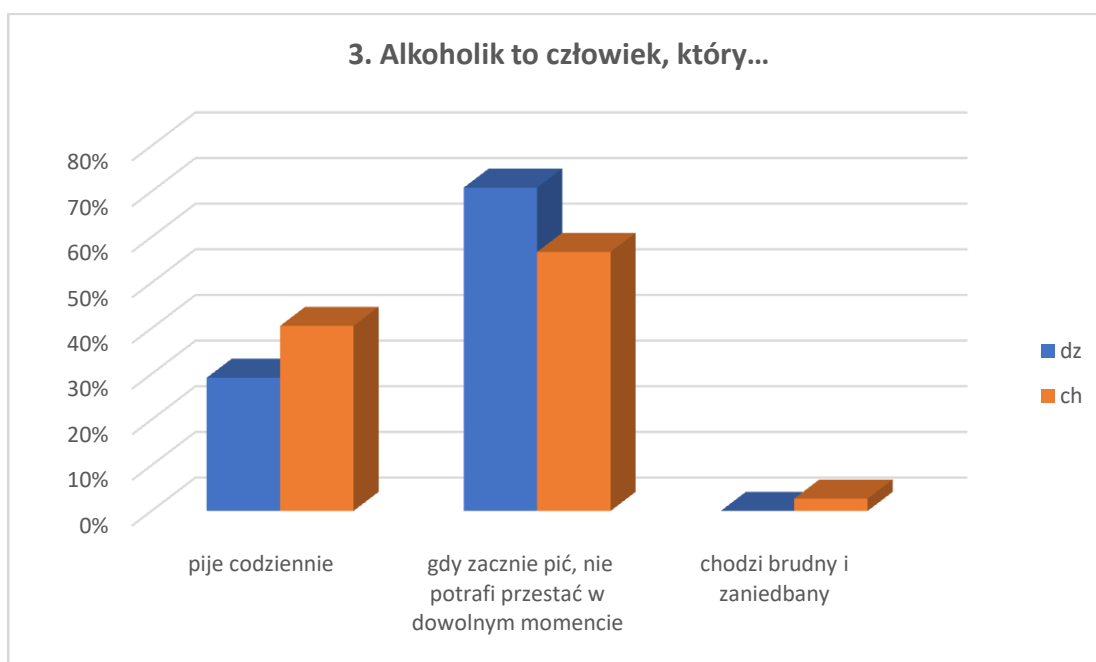
Wykresy – ankieta uczniów

Duża część respondentów – 75% dziewcząt, 65% gimnazjalistów i jest zdania, że alkohol jest szkodliwy dla zdrowia. Natomiast 1/3 dziewcząt i 35% chłopców twierdzi, że alkohol nie jest szkodliwy dla zdrowia.

Jednak już na podstawie odpowiedzi na pytanie dotyczące tego, czy alkohol w piwie jest inny niż w wódce, zaobserwować można brak świadomości młodych ludzi na temat szkodliwości działania alkoholu. Bardzo duża grupa młodych ludzi jest zdania, że alkohol zawarty w piwie jest inny i tym samym mniej szkodliwy niż w wódce – takie zdanie wyraziło 35% uczniów (57% uczennic i 44% chłopców). Młodzi ludzie sięgają po alkohol zwykle dla zabawy, nikt nie myśli o możliwości popadnięcia w uzależnienie. Alkoholizm kojarzony jest zazwyczaj z tzw. „marginesem” i biedą. Dlatego zapytaliśmy młodych respondentów, kim według nich jest alkoholik.

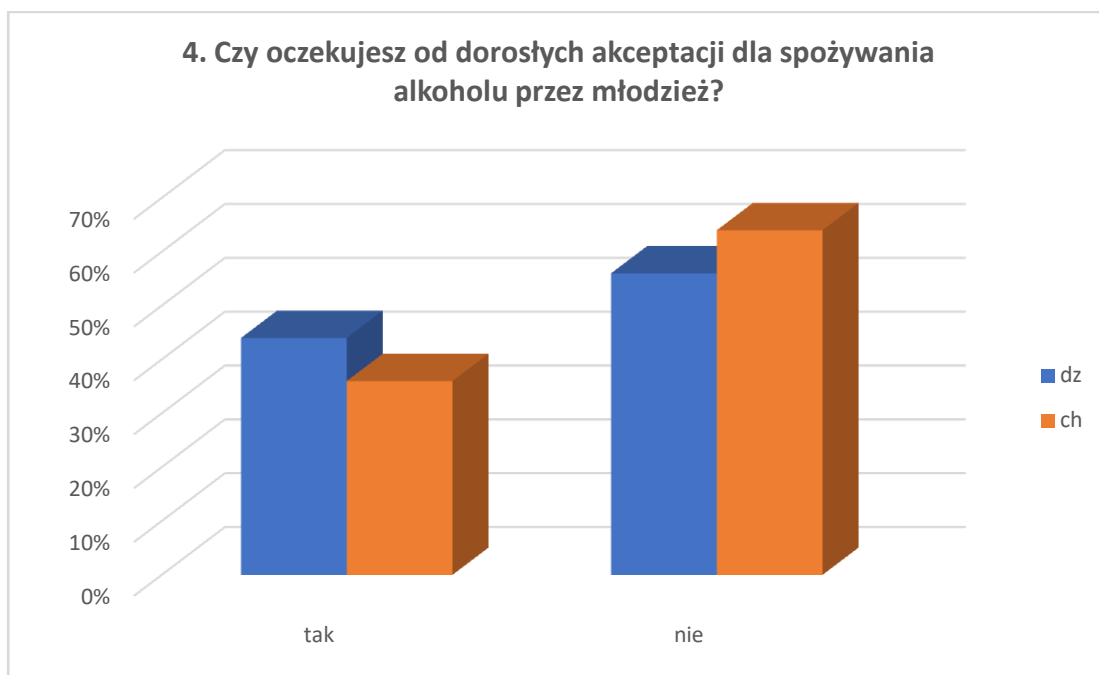

Spora część młodzieży ludzi ma słuszny osąd tego, kim jest osoba uzależniona od alkoholu – 71% uczniów i 57% gimnazjalistek uważa, że alkoholik to człowiek, który gdy zacznie pić, nie potrafi przerwać w dowolnym momencie. Część uczniów uważa, że alkoholik to osoba pijąca codziennie – 29% dziewcząt, i 41% gimnazjalistów jest takiego zdania. Pośród respondentów pojawiły się pojedyncze opinie, że uzależniony od alkoholu chodzi brudny i zaniedbany.

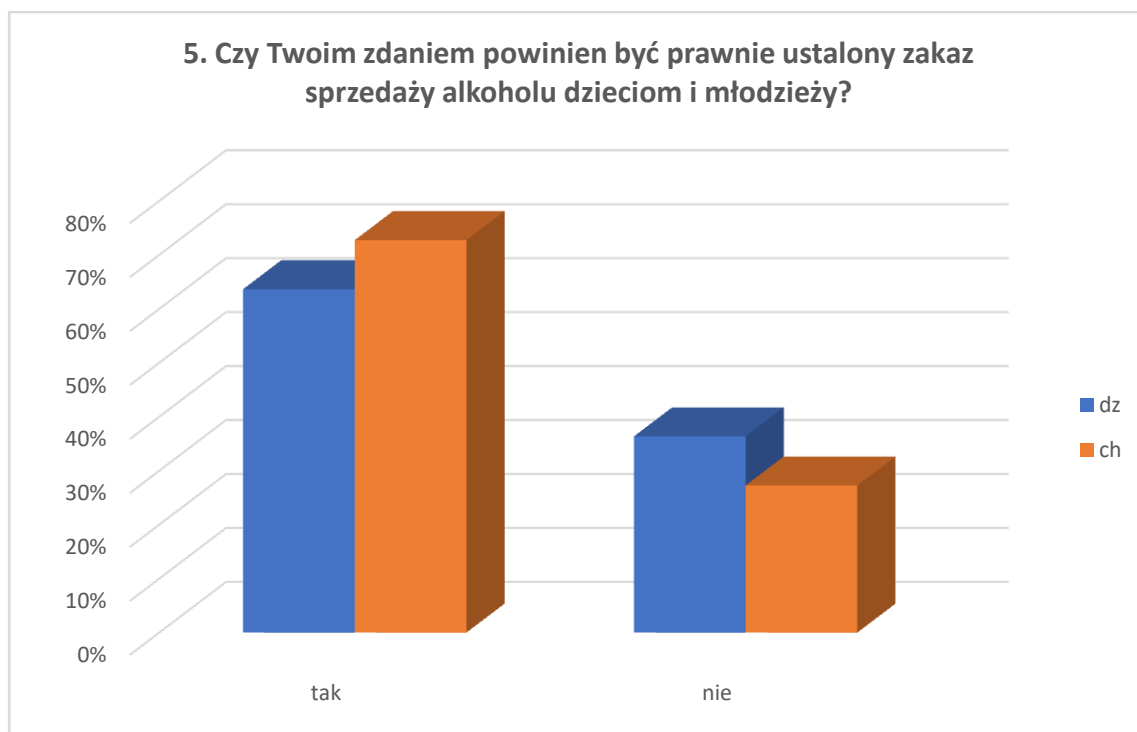
Wyżej wymienione opinie nie muszą się wykluczać, natomiast trzeba w tym miejscu podkreślić, że uzależnienie od alkoholu nie dotyczy tylko ludzi „brudnych i zaniedbanych”. Może ono dotyczyć także ludzi o bardzo wysokim statusie społecznym.

Nikt nie sięga po alkohol po to, aby mieć problemy. Przeciwnie każdy, kto spożywa alkohol, oczekuje korzyści, chce zaspokoić jakieś swoje potrzeby – chce poprawić sobie nastrój, ubarwić szarą codzienność, ułatwić kontakty towarzyskie, zrelaksować się, zapomnieć o problemach. Podobnie

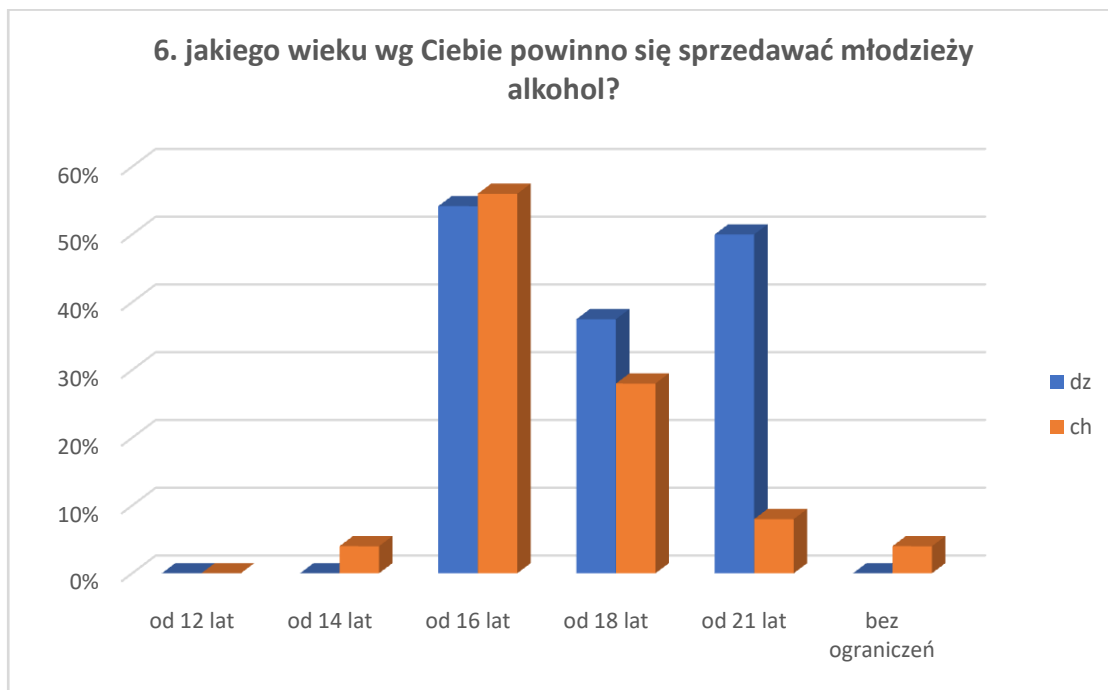
jest w przypadku ludzi młodych. Jednak mimo tego często ukrywają picie alkoholu przed osobami dorosłymi. Jest to zapewne spowodowane tym, że w Polsce osoby niepełnoletnie, czyli poniżej 18 roku życia, nie mogą spożywać alkoholu.

Odpowiedzi młodych ludzi mogą nieco dziwić, gdyż prawie połowa osób badanych chciałaby, aby dorośli akceptowali picie przez nich alkoholu. Jednak takiej akceptacji oczekuje 44% uczniów i 36% uczennic. Natomiast przeważająca większość deklaruje, że nie oczekuje takiej akceptacji od osób dorosłych.

Tutaj też młodzież wykazała się dużą zgodnością – 64% dziewcząt i 73% zadeklarowało, że prawny zakaz sprzedaży alkoholu dzieciom i młodzieży powinien istnieć, co zresztą w polskim kodeksie prawnym jest ustalone. Pośród oponentów tego zakazu 1/3 badanych stanowią uczennice – 36%, i nieco mniej chłopcy 27%.

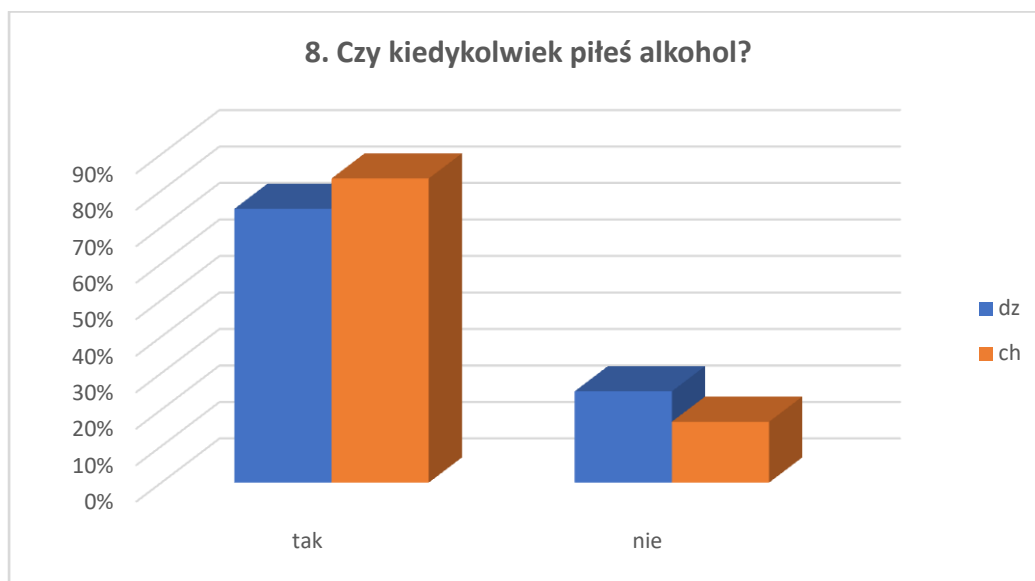

Najczęściej wybraną odpowiedzią wśród respondentów okazały się dwa przedziały wiekowe – od 16 lat i od 21 lat. Jeśli chodzi o ten pierwszy, za takim wiekiem opowiedziało się ponad 50% uczniów. Za tym, że alkohol powinien być sprzedawany od 21 roku życia, opowiedziało się 50% dziewcząt, 8% chłopców. Z przedstawionych wyników można by wnioskować, że dziewczęta uważają, że wiek, kiedy można kupować alkohol, powinien zostać podwyższony, natomiast chłopcy przeciwnie – powinien zostać obniżony. Mimo tego problem nadal istnieje, a więc zachodzi potrzeba intensyfikacji działań profilaktycznych.

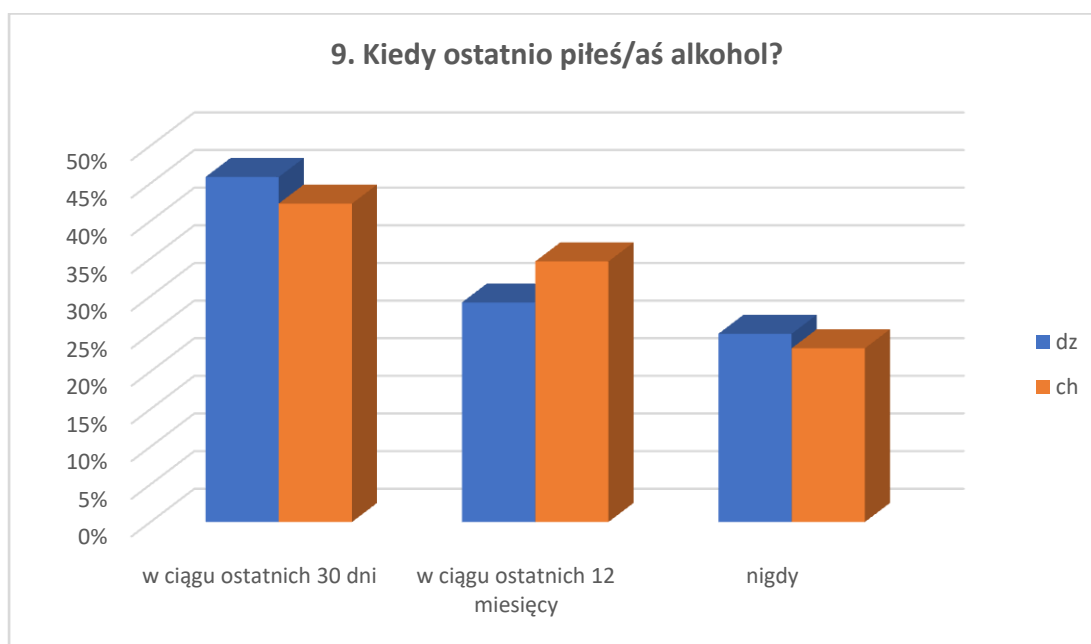

W otrzymanych wynikach najbardziej niepokojący wydaje się fakt, że aż 43% dziewcząt oraz 12% gimnazjalistów twierdzi, że około połowy ich kolegów pije alkohol. Ważny jest też fakt, że 15% uczniów uważa, że nikt z ich kolegów nie spożywa alkoholu. Jest to istotna informacja, która może sugerować, iż należy podejmować działania profilaktyczne już od pierwszych klas szkoły podstawowej, tym bardziej, że ponad 30% badanych uczniów uważa, że większość kolegów pije alkohol. Każde picie alkoholu przez młodych ludzi może nieść ze sobą zagrożenie i ryzyko wystąpienia poważnych szkód zarówno zdrowotnych, emocjonalnych, jak i rozwojowych.

Uzależnienie jest tylko jedną z możliwych konsekwencji używania alkoholu i zwykle jest to konsekwencja odroczonej w czasie. Alkohol działający na młody organizm, może wywoływać w nim nieodwracalne szkody. Nie należy tego zagrożenia ignorować, ponieważ na powstanie uzależnienia ma wpływ wiek, w którym dana osoba rozpoczyna picie, co z kolei jest związane z dojrzałością ośrodkowego układu nerwowego.

Największa grupa respondentów, która odpowiedziała twierdząco, to uczennice – 75%, następnie gimnazjaliści – 83%. I właśnie ten ostatni wynik powinien najbardziej niepokoić, gdyż ta grupa respondentów to osoby do 15 roku życia.

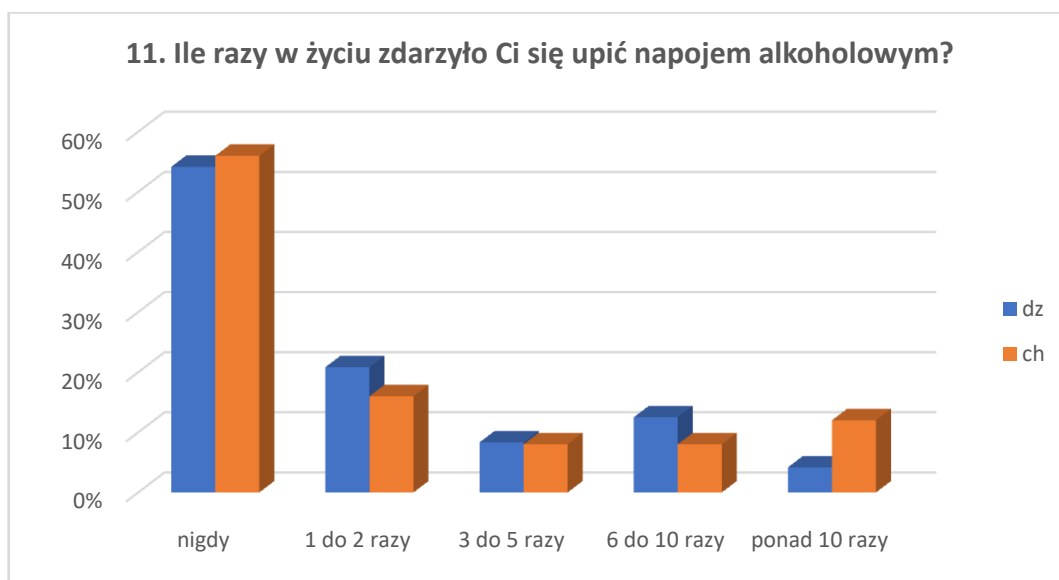
Kolejne pytanie dotyczyło tego, kiedy respondenci ostatnio spożywali alkohol. Na to pytanie odpowiedzi udzielały osoby, które zadeklarowały kontakt z alkoholem. Zapytaliśmy respondentów o doświadczenia związane z używaniem alkoholu w ciągu 30 dni przed badaniem (wskaźnik bieżącego używania), ostatnich 12 miesięcy (wskaźnik aktualnego używania).

Mając na uwadze fakt, iż okres 30 dni przed badaniem, jest to wskaźnik bieżącego użycia alkoholu, możemy wnioskować, że badana młodzież ma bardzo częste kontakty z napojami alkoholowymi. Wskaźnik wynosi bowiem prawie 50%. Wskaźnik okazjonalnego spożywania jest znacznie niższy w grupie dziewcząt, wynosi bowiem 29%, u chłopców - 35% natomiast nigdy nie spożywało alkoholu 25% badanych. Oznacza to, iż alkohol jest mocno rozpowszechnioną substancją psychoaktywną

wśród badanej grupy młodzieży. Młodzież, a nierzadko nawet osoby dorosłe, uważają piwo za napój na tyle lekki i niegroźny, że spokojnie można je pić w dużych ilościach .

Osoby, które odpowiedziały twierdząco na pytanie o spożywanie alkoholu, zostały poproszone o odpowiedź, jaki rodzaj alkoholu spożywały. Ankietowani mieli do wyboru: piwo, wino, wódkę lub alkohole słodkie, np. likier, nalewka. Na pierwszym miejscu wśród spożywanych alkoholi jest piwo – 41% ,chłopców i 23 % dziewcząt. Prawie połowa chłopców nie pije, natomiast 20% respondentek nie miało kontaktu z alkoholem. Niepokojący jest fakt spożywania alkoholu w grupie dziewcząt 23% sięga po alkohole słodkie i wino. Do spożywania wódki przyznało się 14% uczennic i 7% uczniów. Spożywanie alkoholu przed osiągnięciem dojrzałości może skutkować uzależnieniem już po 5 – 6 miesiącach. Przyjmowanie alkoholu w tak młodym wieku, może także prowadzić do nieodwracalnych zmian w układzie nerwowym człowieka.

Duża część respondentów deklaruje, że incydenty upicia się nie miały miejsca w ich życiu – tak twierdzi 54% uczniów szkoły , 56% uczennic. Na szczególną uwagę zasługuje jednak fakt, że ponad 12% uczniów upiło się ponad 10 razy i nieznaczny – 4% dziewcząt.

Należy podkreślić, że upijanie się wiąże się z niekorzystnymi konsekwencjami zarówno społecznymi, jak i zdrowotnymi.

W obu grupach wiekowych najczęściej badanych zadeklarowało, że pierwszy raz alkohol piło z rówieśnikami ponad – 40% szkoły. Najbardziej niepokojący wydaje się fakt, że stosunkowo duża grupa dziewcząt twierdzi, że alkohol po raz pierwszy piła z dorosłym członkiem, aż 12% uczniów alkohol po raz pierwszy piło z rodzicami.

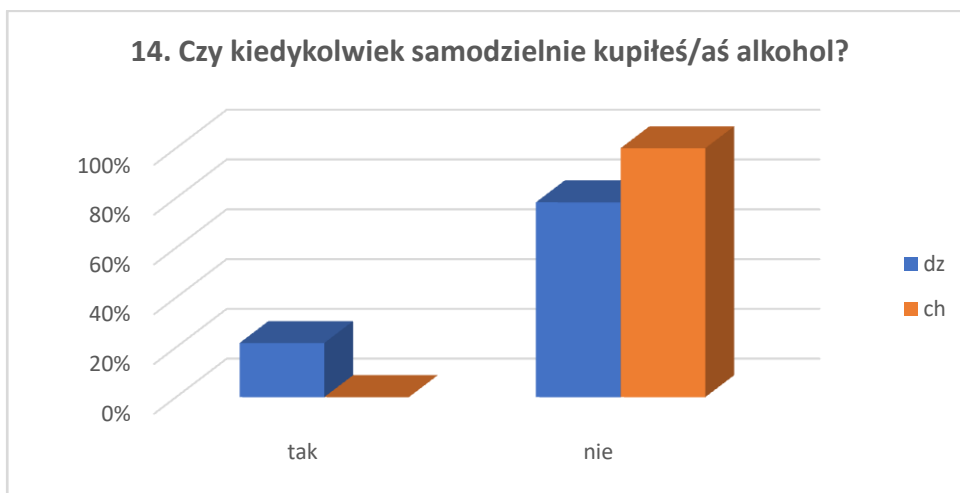
Świadczy to o dużym przyzwoleniu wśród dorosłych na picie młodych ludzi, a nawet dzieci, a trzeba podkreślić, że w tak młodym wieku jest ono niezwykle szkodliwe i nieodwracalne w skutkach.

Alkohol, obok nikotyny, staje się coraz bardziej akceptowaną społecznie substancją psychoaktywną, a jego picie przez nieletnich, pomimo wielu rygorystycznych przepisów, staje się na tyle popularne, że niestety przestaje budzić sprzeciw u dorosłych. Bezspornie należy reagować na zaistniałą sytuację.

Także w tym pytaniu odzwierciedlił się wysoki stopień akceptacji przez osoby dorosłe picia alkoholu wśród młodzieży. Największy odsetek respondentów wskazało u kogoś w domu (42% dziewcząt i 15% chłopców). U siebie w domu – przyznało się 15% badanych lub do innej osoby. Niepokojący jest fakt, że aż 44% uczniów wskazało inne miejsce. ¼ gimnazjalistów nie spożywała alkoholu. Może to sugerować, że działaniami profilaktycznymi o charakterze informacyjnym należy obejmować nie tylko młodzież ale także osoby dorosłe – rodziców. Być może poprzez przekazanie rzetelnych informacji na temat szkodliwości alkoholu i nieodwracalnych skutków, jakie jego

spożywanie niesie za sobą zwłaszcza wśród młodych ludzi, możliwe będzie włączenie rodziców i innych dorosłych w działania profilaktyczne.

W kolejnym pytaniu, zapytaliśmy młodzież o to, czy kiedykolwiek samodzielnie kupili alkohol. Odpowiedzi na nie udzielali już wszyscy ankietowani. W myśl obowiązującego w naszym kraju prawa, sprzedaż alkoholu osobom nieletnim jest zakazana, a na sprzedawcach ciąży obowiązek legitymowania młodych osób chcących nabyć alkohol. Dostępność alkoholu według otrzymanych wyników rośnie wraz z wiekiem respondentów. 22% dziewcząt przyznało się, że samodzielnie nabyło alkohol, a już 100% chłopców i 78% przyznało się, że przez osoby drugie kupili alkohol. Jedną z głównych strategii jest ograniczanie dostępności alkoholu dla konsumentów, ponieważ – większa dostępność to większe spożycie i więcej problemów. Dlatego tak ważna jest kontrola sprzedaży alkoholu, zwłaszcza jeśli chodzi o osoby młode.

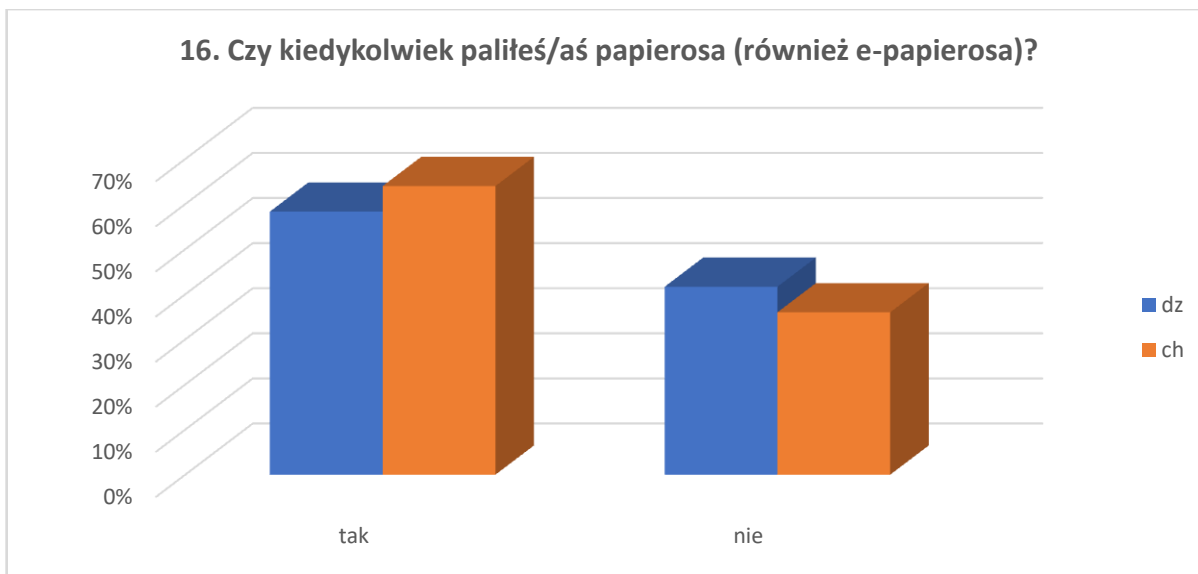
Motywacja sięgania po alkohol może być bardzo różna. Jednak jeśli chodzi o młodych ludzi oczekują oni pozytywnych doznań, a negatywne są spychane na dalszy plan. Wielu młodych ludzi poprzez picie alkoholu poszukuje akceptacji wśród rówieśników, bo to właśnie grupa rówieśnicza ma dla nich dominujące znaczenie. Boją się oni negatywnej reakcji ze strony grupy, odrzucenia, dlatego często pomimo własnych oporów, decydują się na zachowania ryzykowne.

W związku z powyższym respondenci zapytani zostali o to, jakie najczęstsze reakcje występują w ich środowisku w przypadku, gdy ktoś odmówi picia alkoholu.

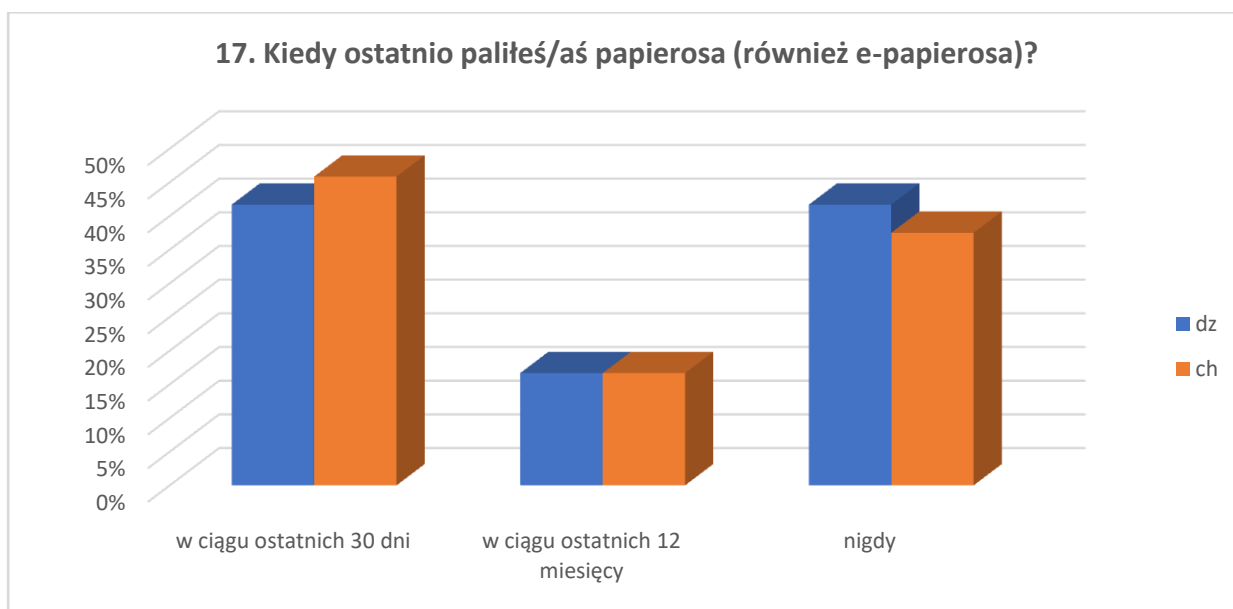
Odpowiedzi w każdej grupie wiekowej są zróżnicowane. Nie znają oni reakcji swoich rówieśników – wyraziło 19% badanych. Często też pojawia się obojętność (38%) i zrozumienie (23%). Niewielki

procent uczniów mówi jednak o krytyce ze strony rówieśników oraz wyśmiewaniu – 3%. Wśród gimnazjalistów ¼ nie wie, jak reagują rówieśnicy, a 22% mówi o obojętności. W tej grupie 3% twierdzi, że można w sytuacji odmowy wypicia alkoholu spotkać się z krytyką i wyśmiewaniem, natomiast co dziesiąty gimnazjalista przyznaje, że reakcją rówieśników jest usilne namawianie.

Niestety bardzo popularnym zjawiskiem wśród młodzieży jest palenie papierosów. Co istotne, problem ten sukcesywnie się zwiększa. Dlatego też w przeprowadzonym badaniu zapytaliśmy młodzież także o inne niż alkohol substancje psychoaktywne m.in. nikotynę.

W szkole do inicjacji nikotynowej nie przyznało się 42% badanych uczniów. Wskaźnik bieżącego użycia nikotyny jest wśród uczniów bardzo wysoki, aż 64% gimnazjalistów, 58% gimnazjalistek deklaruje, że paliła papierosy.

Wskaźnik bieżącego użycia nikotyny jest wśród uczniów bardzo wysoki, aż 46% gimnazjalistów i podobnie dziewcząt 42% deklaruje, że paliła w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Podobnie sprawa ma się w grupie młodzieży gimnazjalnej, która paliła papierosy w ciągu ostatnich 12 miesięcy wynik to 17%. Pośród badanych 42% dziewcząt zadeklarowało, że nigdy nie paliło papierosów i nieco mniej chłopców 38%. Dane te wskazują, że problem palenia papierosów przez młodzież jest ciągle aktualny. Pojawiła się także nowa modna forma przyjmowania nikotyny tzw. e-papierosy. Ich oferta,

pełna elegancji i designerskich urządzeń oraz rozmaitych smaków tzw. liquidów czyli płynów, jest zdecydowanie bardzo mocno kierowana do ludzi młodych.

Dlatego ważne jest, by również na to zwracać uwagę w działaniach profilaktycznych. Działania mające na celu ochronę dzieci przed zgubnymi skutkami nałogu nikotynowego są zatem wyzwaniem dla rodziców, opiekunów, nauczycieli i pracowników ochrony zdrowia. Należy wykorzystać każdą okazję do kształtowania prawidłowej postawy młodych ludzi ukierunkowanej na zdrowy styl życia.

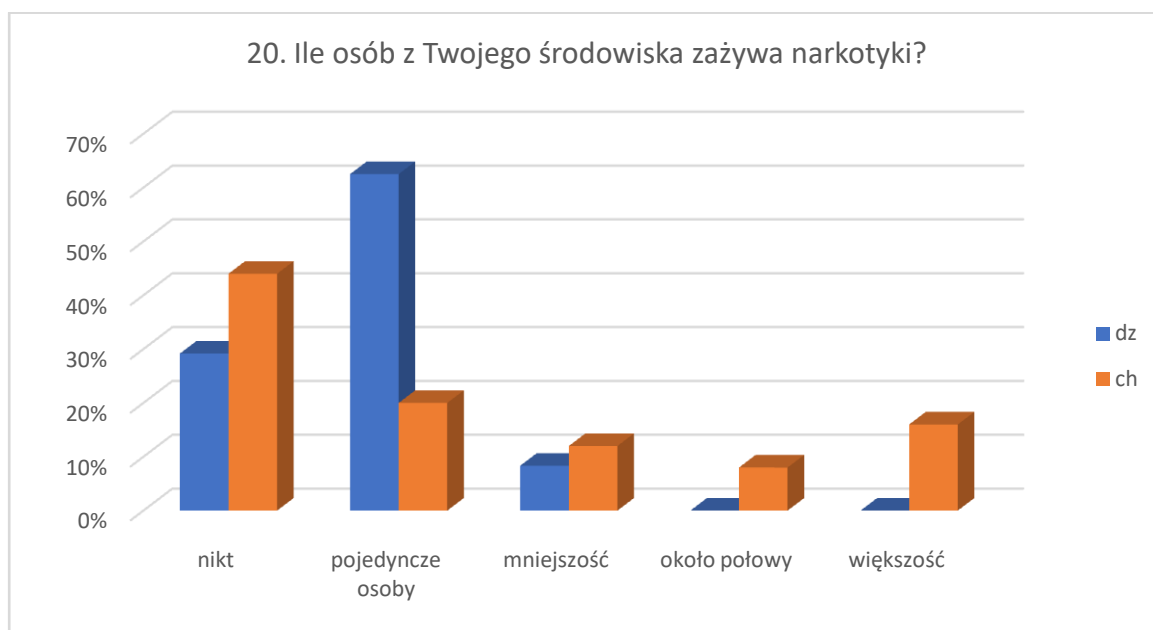

Największy odsetek młodych ludzi w każdej grupie nie ma zdania na temat takiego podziału narkotyków – 52% uczniów wraziło takie zdanie. Z podziałem na „twarde” i „miękkie” narkotyki zgadza się 52% chłopców i 32% dz.

Nie zgadza się 16% gimnazjalistek. Trzeba w tym miejscu podkreślić, iż podział narkotyków na tzw. „miękkie” i „twarde” jest jedynie mitem, bez żadnych podstaw teoretycznych. Mitem, który już od wielu lat pokutuje wśród młodzieży i społeczeństwa w ogóle. Nie da się wyznaczyć żadnej granicy między rodzajami narkotyków, nie ma jednolitych zasad podziału. Najczęściej mianem narkotyków twardych określa się te, których używanie prowadzi do silnego uzależnienia, przede wszystkim fizycznego. Jako miękkie określa się te substancje, które uzależniają w mniejszym stopniu (marihuana, haszysz, halucynogeny). Nieprawdą jest jednak stwierdzenie, że narkotyki miękkie nie uzależniają, a często z takimi opiniami młodzieży możemy się spotkać. Dlatego tak ważne jest, aby podnosić świadomość młodych ludzi w tej kwestii, aby nie pozwolili sobą manipulować.

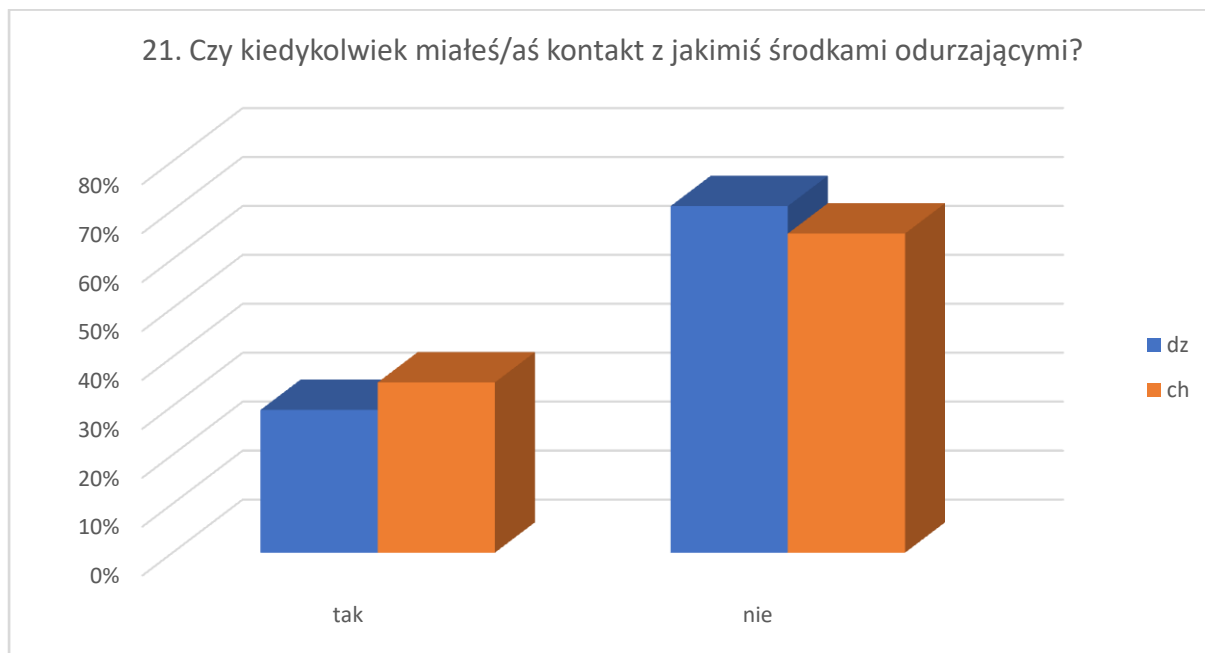

Kolejne pytanie dotyczyło kwestii szkodliwego działania narkotyków na organizm człowieka. Jak się okazuje, pomimo wielu akcji profilaktycznych o charakterze informacyjnym, nadal młodzi ludzie posiadają błędną, a niekiedy zgubną dla nich w skutkach wiedzę na temat śmiertelnego niebezpieczeństwa, jakie niesie za sobą zażywanie narkotyków. Najlicniejsza grupa respondentów jest zdania, że narkotyki bez względu na częstotliwość są szkodliwe – 75% dziewcząt, a 44% gimnazjalistów wyraziło taką opinię. Natomiast najbardziej niepokoi fakt, że 21% uczniów twierdzi, że zażywanie narkotyków jest nieszkodliwe, o ile zdarza się rzadko. Nie mam zdania wyraziło 40% chłopców i znacznie mniejszy 4% dziewcząt. Należy w tym miejscu podkreślić, że nawet jednorazowy kontakt ze środkami psychoaktywnymi może prowadzić do uzależnienia, a nawet do śmierci.

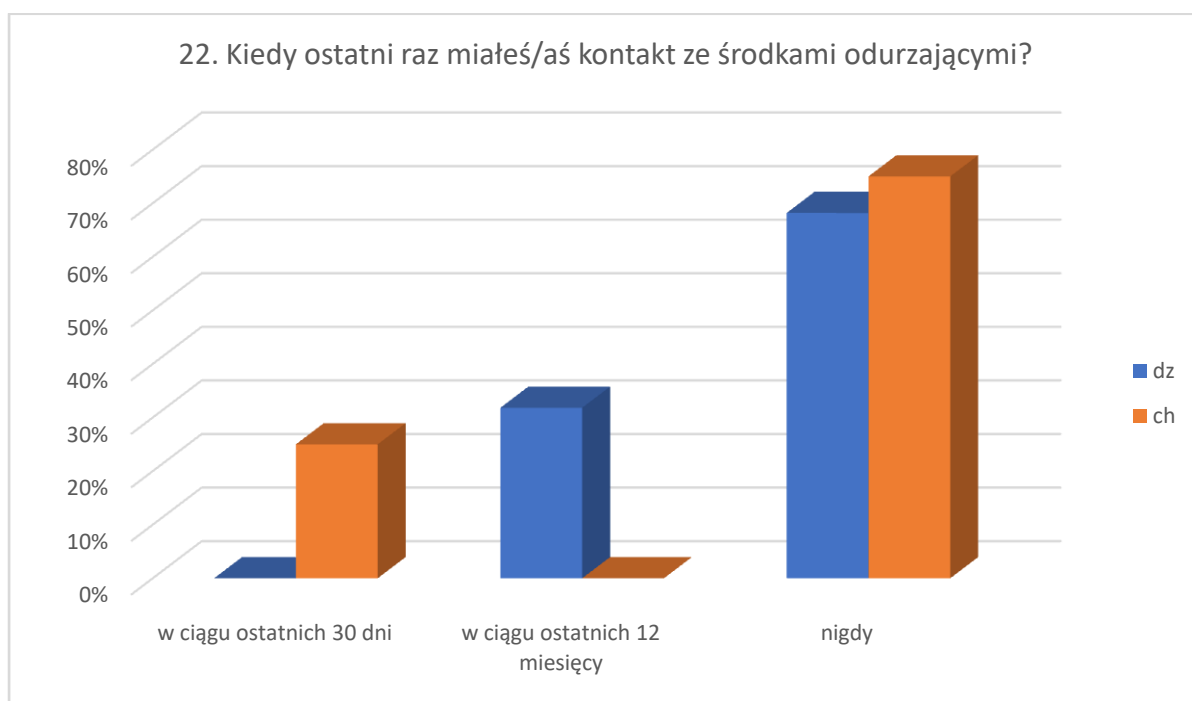

By móc bliżej przyjrzeć się zjawisku, zapytaliśmy młodych respondentów, czy są w ich środowisku osoby zażywające narkotyki. Można pokusić się o stwierdzenie, że im częstszy kontakt młodego człowieka z osobami biorącymi narkotyki w jego środowisku, tym większe prawdopodobieństwo, że także i on sięgnie po środki odurzające, nie chcąc „odstawać” od grupy. Odpowiedzi w poszczególnych grupach są zróżnicowane. Wśród uczniów największy odsetek deklaruje, że nikt z ich otoczenia nie zażywa narkotyków – 44% badanych, 12% uważa, że mniejszość, a najwyższy odsetek to wynik dziewcząt 63%, że tylko pojedyncze osoby. Gimnazjaliści twierdzą, że nikt z ich otoczenia nie zażywa narkotyków – 44% mówi o pojedynczych osobach, co dziesiąty ankietowany gimnazjalista uważa, że „bierze” około połowy jego rówieśników, natomiast 8%, że mniejszość. Co zdaje się być istotne, zdarzyły się także osoby, które uważają, że większość (16%) ich rówieśników zażywa narkotyki.

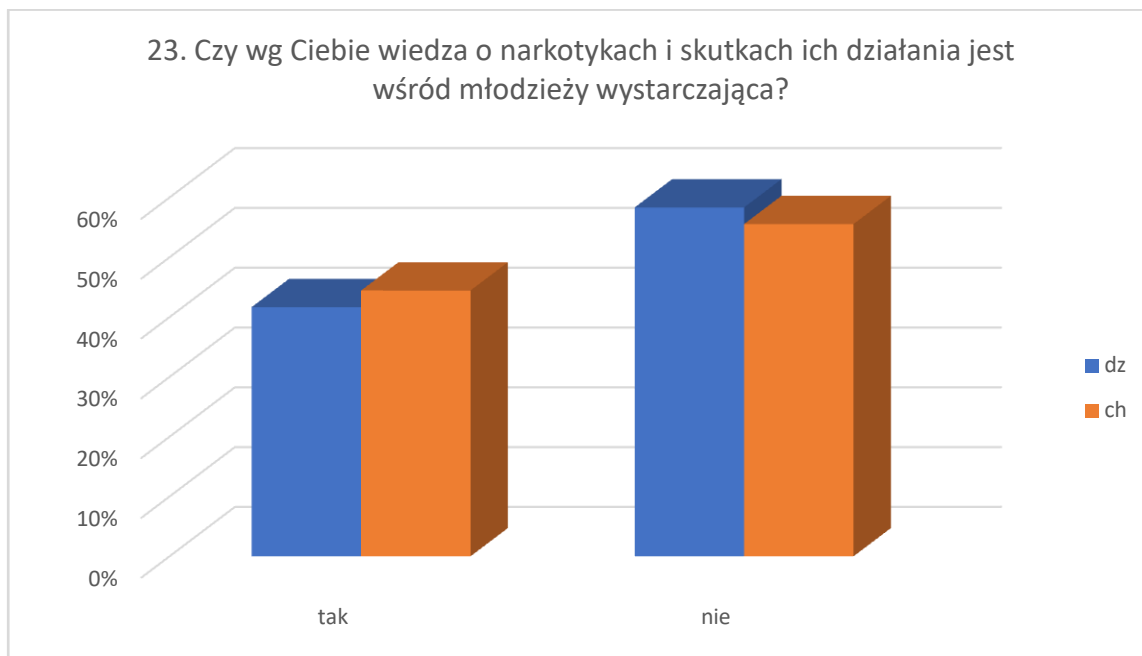
Z używaniem narkotyków związane są pewne umowne poziomy zaawansowania. Niektórzy mogą poprzestać na jedno- lub kilkakrotnym spróbowaniu narkotyku, a jeszcze inni mogą kontynuować swoje doświadczenia i wejście w fazę „eksperymentowania”.

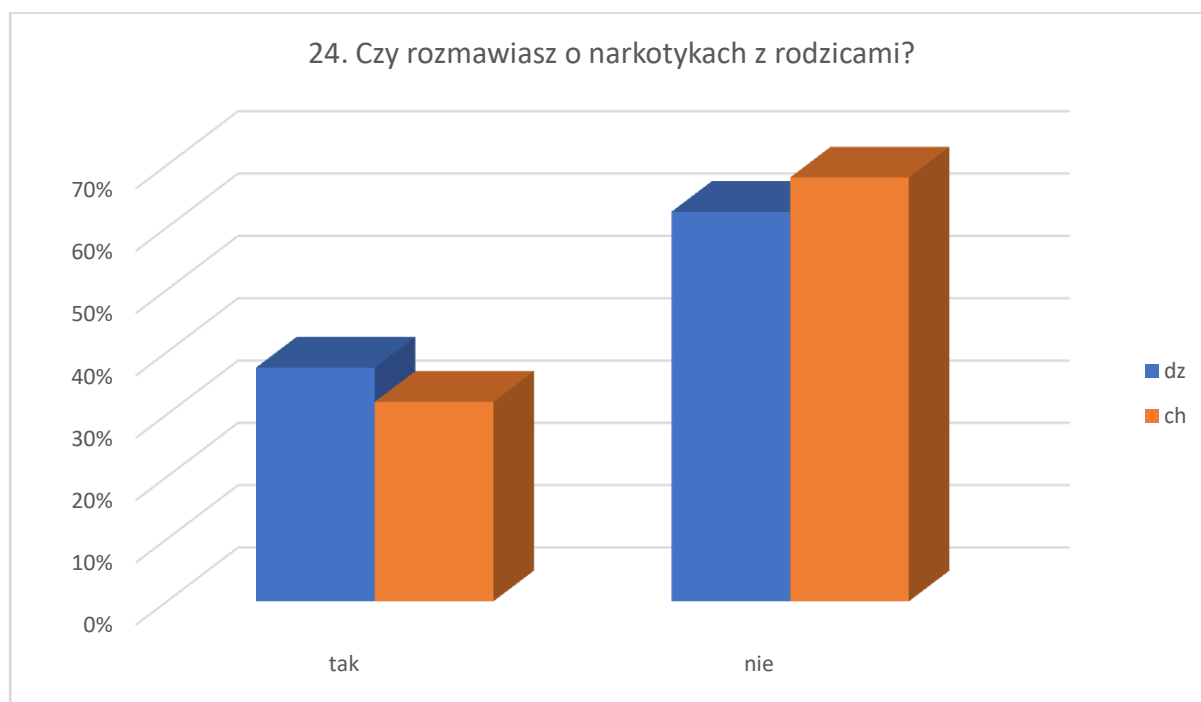
Do zażycia narkotyku chociaż raz w życiu przyznało się 35% uczniów i 29% dziewcząt. Ponad 70% badanych nie miało kontaktu ze środkami odurzającymi. Dane te są niepokojące, gdyż jak wiemy, jeśli chodzi o narkotyki nie można mówić o bezpiecznej dla organizmu ilości czy o racjonalnym, kontrolowanym ich używaniu. Nawet jednorazowe przyjęcie narkotyku może skutkować uzależnieniem.

Spośród osób, które przyznały się do zażywania narkotyków 25% uczniów chłopców powiedziało, iż ostatni raz miało kontakt z narkotykami w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Do eksperymentowania (w ciągu ostatnich 12 miesięcy) z narkotykami przyznało się 32% dziewcząt. Można więc wnioskować, że problem zażywania narkotyków przez młodzież jest problemem wysoce aktualnym i wymaga natychmiastowych działań.

Duża grupa badanej młodzieży miała przynajmniej incydentalny kontakt z różnego rodzaju substancjami psychoaktywnymi. Zapytaliśmy zatem, jak młodzi ludzie oceniają swoją wiedzę związaną z wpływem narkotyków na organizm człowieka oraz na temat skutków ich oddziaływania. Odpowiedzi respondentów podzieliły się niemal równo, jednakże większa część w każdej grupie przyznaje, że ich wiedza na temat działania i skutków zażywania narkotyków jest niewystarczająca – 58% respondentów wskazało taką odpowiedź. Podobny podział był w grupie osób, które przyznały się, że ich wiedza jest wystarczająca na temat działania i skutków zażywania narkotyków wynik wynosi ponad 40%. Jest to wyraźny sygnał do działania dla osób zajmujących się profilaktyką zwłaszcza wśród młodzieży. Potrzebuje ona rzetelnych informacji dotyczących substancji psychoaktywnych oraz ich zgubnego oddziaływania na organizm człowieka.

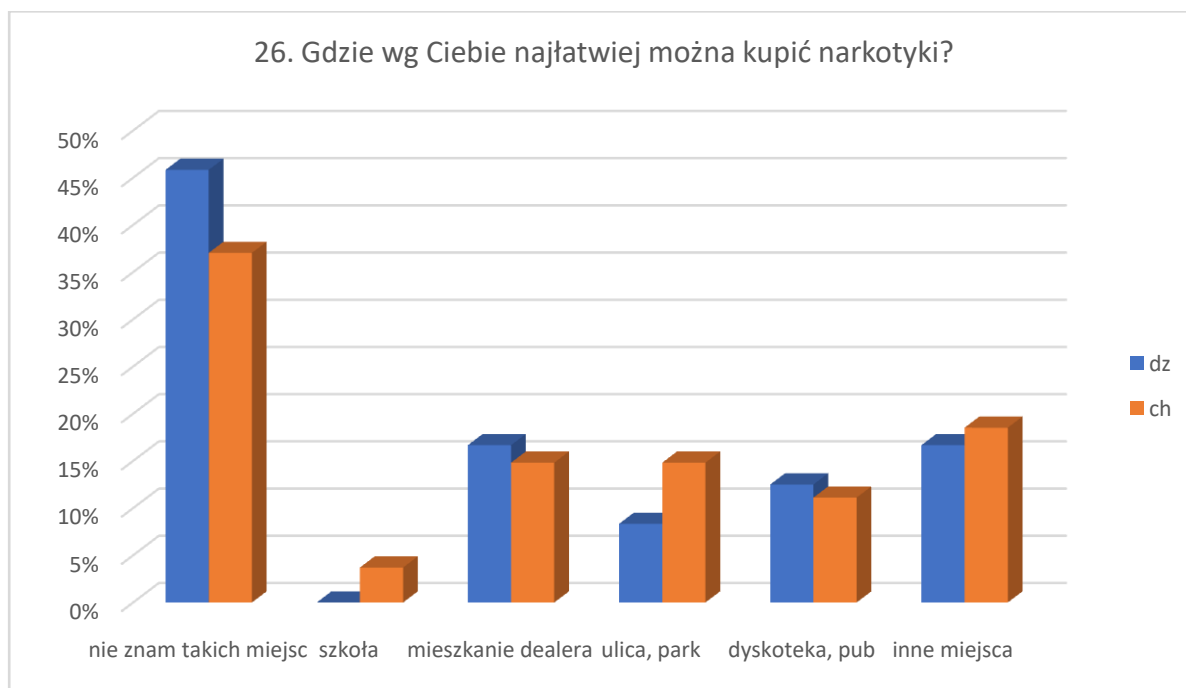

Pytając o wiedzę uczniów, chcieliśmy się również dowiedzieć, czy temat narkotyków jest poruszany w rozmowach z rodzicami. Odpowiedzi, pomiędzy respondentami są wyjątkowo zgodne prawie 70% badanych nie rozmawia z rodzicami na temat narkotyków, natomiast pozostałe 30% twierdzi, że takie rozmowy mają miejsce. Wysoce prawdopodobne, że rodzice nie mają wiedzy na temat

narkotyków, ich działania i skutków jakie może nieść za sobą ich używanie, dlatego nie podejmują tematu ze swoimi dziećmi. Jest to sygnał dla nas, że działaniami profilaktycznymi należy objąć także rodziców.

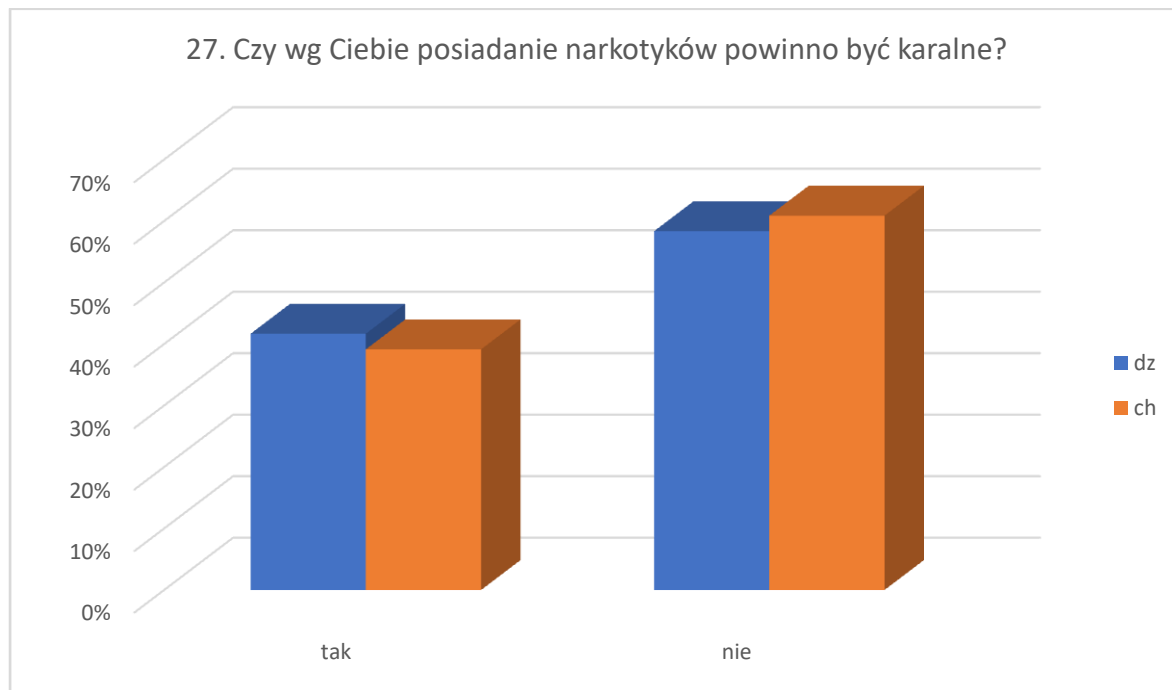

W kolejnym pytaniu poruszyliśmy kwestię dostępu do narkotyków na terenie miasta. Zapytaliśmy młodzież czy spotkała osobę, która rozprowadza narkotyki. Spora część badanej młodzieży twierdzi, że nie spotkała osoby, która rozprowadza narkotyki – prawie 70% badanej populacji. Niemal 1/3 gimnazjalistów 29% spotkało taką osobę poza szkołą, ale co najbardziej zatrważające niemal co dziesiąta badana 21% w grupie dziewcząt spotkała „dealera” w szkole.

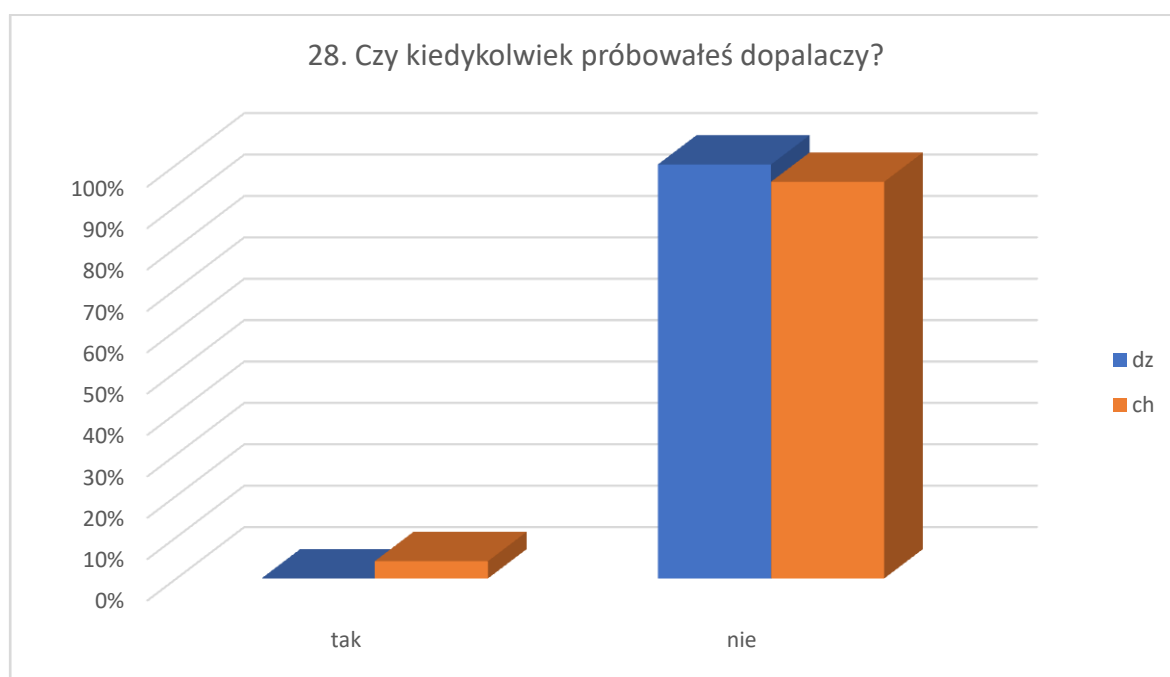

Zapytaliśmy także naszych respondentów, gdzie najłatwiej w ich opinii kupić narkotyki. Około połowa badanych twierdzi, że nie zna takich miejsc – 46%. Miejscem, gdzie według młodzieży łatwo można nabyć narkotyki, jest dyskoteka lub pub – 13% gimnazjalistów

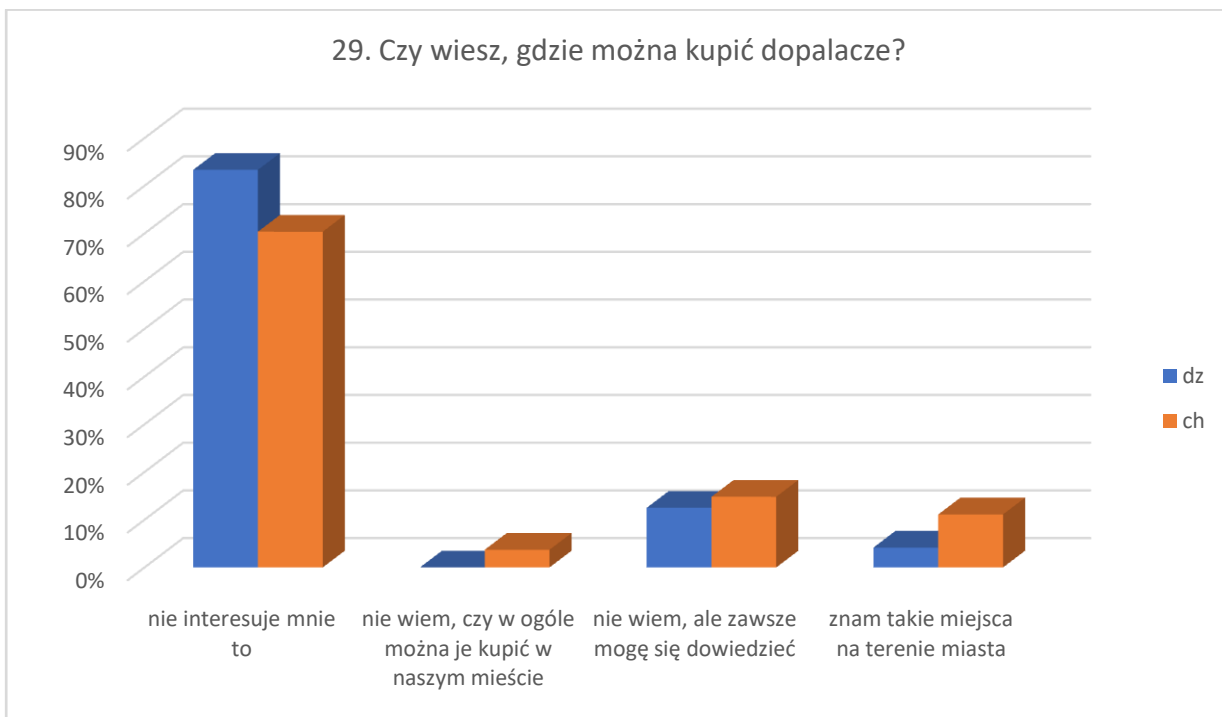
wskazało to miejsce. Biorąc pod uwagę otrzymane wyniki, najbardziej niepokoją dwa fakty. Pierwszym jest informacja o tym, że część młodzieży (4% uczniów) przyznaje, że miejscem, gdzie można kupić narkotyki, jest szkoła. Natomiast drugim, jest wskazanie przez respondentów odpowiedzi „mieszkanie dealera” oraz ulica i park - 17% co może sugerować, że młodzi ludzie znają takie miejsca.

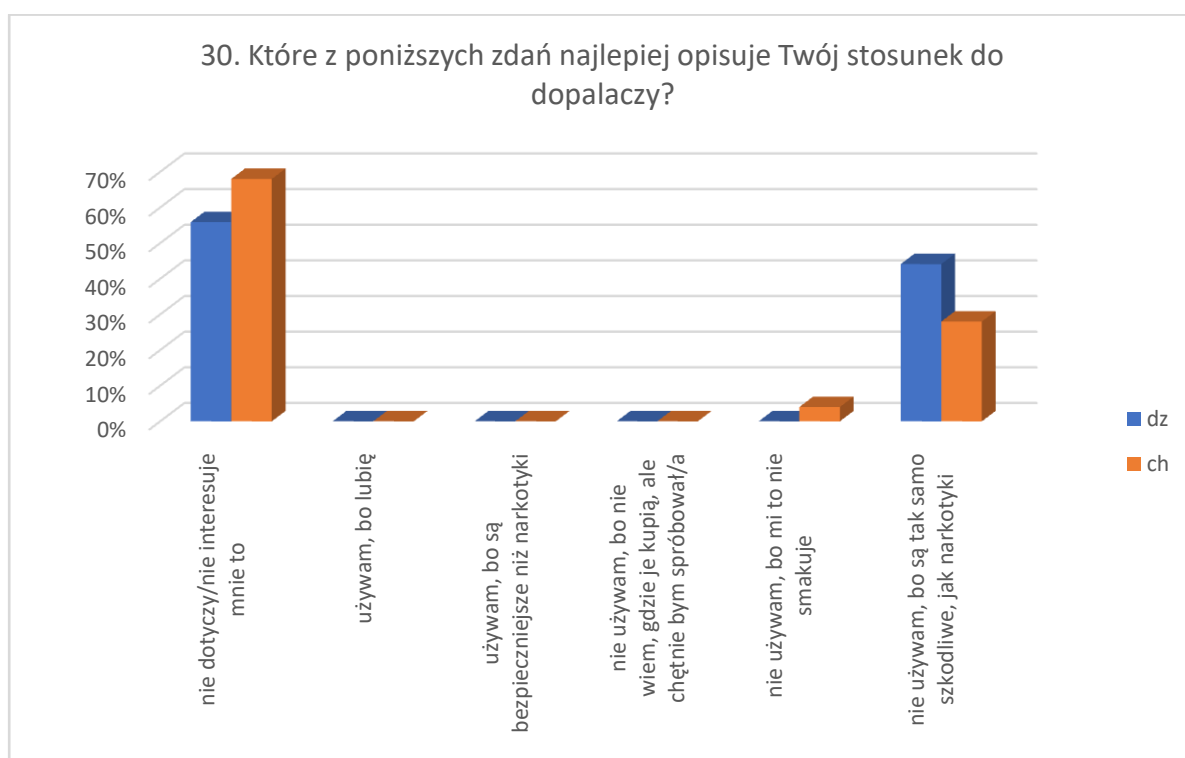
Na podstawie otrzymanych odpowiedzi można wysnuć wniosek, że zdanie uczniów na ten temat zmienia się z wiekiem. Im młodsza grupa, tym więcej osób chce, by posiadanie narkotyków było karalne (42% uczniów), z wiekiem wzrasta poziom tolerancji w stosunku do osób posiadających środki odurzające (61% gimnazjalistów nie chciałoby kar za posiadanie narkotyków).

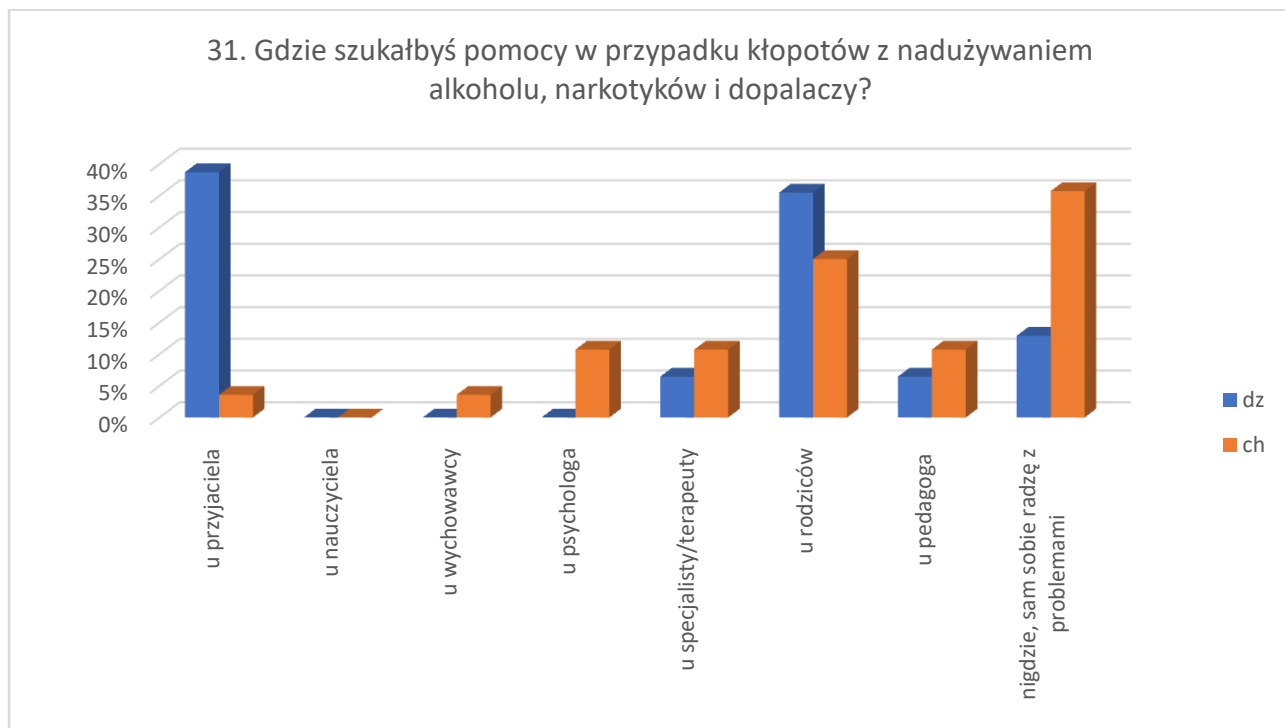
Pocieszający jest fakt, że 100% dziewcząt nie próbowało dopalaczy, jedynie 4% uczniów eksperymentowało z nimi.

Zapytaliśmy także naszych respondentów, gdzie najłatwiej w ich opinii kupić dopalacze. Ponad 80% badanych twierdzi, że nie jest tym zainteresowana, nie wie, czy w ogóle można je kupić twierdzi – 4% badanych. Miejscem, gdzie według młodzieży może zawsze się dowiedzieć, wskazało 15% badanych uczniów. Biorąc pod uwagę otrzymane wyniki, najbardziej niepokojąca jest informacja o tym, że część młodzieży (11% uczniów) przyznaje, że zna takie miejsca na terenie miasta.

Wśród badanej grupy ponad 60% respondentów nie interesuje się tym problemem. Nie używam, bo są szkodliwe, jak narkotyki wyraziło swój pogląd 44% dziewcząt i 28% chłopców. Pojedyncze osoby przyznały się do eksperymentowania wynik – 4% badanych wykazało, że nie używają, bo im nie smakuje.

Odpowiedzi w każdej grupie są zróżnicowane. Najwyższy procent uczniów w grupie dziewcząt wskazało przyjaciela 39%, natomiast tylko 4% chłopców korzysta z takiej formy pomocy. Na drugim miejscu wskazali rodziców 35%. Prawie 40% chłopców nie korzysta z pomocy, sami sobie radzą. Podobnie korzystają z pomocy i wsparcia specjalistów: psychologa, terapeuty, pedagoga 11%. Nie korzystają z pomocy nauczyciela i 4% chłopców zwraca się o pomoc do wychowawcy. Co wydaje się istotne, spora grupa młodzieży sama sobie radzi z problemami nadużywania środków psychoaktywnych. Można więc wnioskować, że im starsza młodzież, tym trudniej nawiązać z nimi kontakt, wzbudzić zaufanie, ofiarować pomoc. Dlatego tak ważne jest, by już od najmłodszych lat kształtować u młodzieży adekwatne poczucie własnej wartości, by mogła ona stawiać czoła presji, a w przypadku pojawiających się problemów była otwarta na pomoc osób dorosłych.

VII. Wnioski i zalecenia

1. Wyniki ankiet wskazują, że nieliczni uczniowie mają również problem z alkoholem. Duża część respondentów – 75% dziewcząt, 65% gimnazjalistów i jest zdania, że alkohol jest szkodliwy dla zdrowia. Natomiast 1/3 dziewcząt i 35% chłopców twierdzi, że alkohol nie jest szkodliwy dla zdrowia.
2. Jednak już na podstawie odpowiedzi na pytanie dotyczące tego czy alkohol w piwie jest inny niż w wódce, zaobserwować można brak świadomości młodych ludzi na temat szkodliwości działania alkoholu. Bardzo duża grupa młodych ludzi jest zdania, że alkohol zawarty w piwie jest inny i tym samym mniej szkodliwy niż w wódce – takie zdanie wyraziło 57% uczennic i 44% chłopców.
3. Spora część młodzieży ludzi ma słuszny osąd tego, kim jest osoba uzależniona od alkoholu – 71% uczniów i 57% gimnazjalistek uważa, że alkoholik to człowiek, który gdy zacznie pić, nie potrafi przerwać w dowolnym momencie. Część uczniów jest zdania, że alkoholik to osoba pijąca codziennie – 29% dziewcząt, i 41% gimnazjalistów jest takiego zdania. Pośród respondentów pojawiły się pojedyncze opinie, że uzależniony od alkoholu chodzi brudny i zaniedbany.
4. Odpowiedzi młodych ludzi mogą nieco dziwić, gdyż prawie połowa osób badanych chciałaby, aby dorośli akceptowali picie przez nich alkoholu. Jednak takiej akceptacji oczekuje 44% uczniów i 36% uczennic. Natomiast przeważająca większość deklaruje, że nie oczekuje takiej akceptacji od osób dorosłych.

5. Tutaj też młodzież wykazała się dużą zgodnością – 64% uczennic i 73 % uczniów zadeklarowało, że prawny zakaz sprzedaży alkoholu dzieciom i młodzieży powinien istnieć, co zresztą w polskim kodeksie prawnym jest ustalone. Pośród oponentów tego zakazu 1/3 badanych stanowią dziewczęta – 36%, i nieco mniej chłopcy 27%.
6. Najczęściej wybieraną odpowiedzią wśród respondentów okazały się dwa przedziały wiekowe – od 16 lat i od 21 lat. Jeśli chodzi o ten pierwszy, za takim wiekiem opowiedziało się ponad 50% uczniów. Za tym, że alkohol powinien być sprzedawany od 21 roku życia, opowiedziało się 50% dziewcząt, 8% chłopców. Z przedstawionych wyników można by wnioskować, że dziewczęta uważają, że wiek, kiedy można kupować alkohol powinien zostać podwyższony, natomiast chłopcy przeciwnie.
7. W otrzymanych wynikach najbardziej niepokojący wydaje się fakt, że aż 43% dziewcząt oraz 12% chłopców twierdzi, że około połowy ich kolegów pije alkohol. Ważny jest też fakt, że 15% uczniów uważa, że nikt z ich kolegów nie spożywa alkoholu. Jest to istotna informacja, która może sugerować, iż należy podejmować działania profilaktyczne już od pierwszych klas szkoły podstawowej, tym bardziej, że ponad 30% badanych uczniów uważa, że większość kolegów pije alkohol.
8. Kolejne pytanie dotyczyło tego, kiedy respondenci ostatnio spożywali alkohol. Na to pytanie odpowiedzi udzielały osoby, które zadeklarowały kontakt z alkoholem. Zapytaliśmy respondentów o doświadczenia związane z używaniem alkoholu w ciągu 30 dni przed badaniem (wskaźnik bieżącego używania), ostatnich 12 miesięcy (wskaźnik aktualnego używania). Mając na uwadze fakt, iż okres 30 dni przed badaniem, jest to wskaźnik bieżącego użycia alkoholu, możemy wnioskować, że badana młodzież ma bardzo częste kontakty z napojami alkoholowymi. Wskaźnik wynosi bowiem prawie 50%, okazjonalnego spożywania jest znacznie niższy w grupie dziewcząt, wynosi bowiem 29%, u chłopców - 35% natomiast nigdy nie spożywało alkoholu – 25% badanych. Oznacza to, iż alkohol jest mocno rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród badanej grupy młodzieży. Młodzież, a nierzadko nawet osoby dorosłe uważają piwo za napój na tyle lekki i niegroźny, że spokojnie można je pić w dużych ilościach.
9. Osoby, które odpowiedziały twierdząco na pytanie o spożywanie alkoholu, zostały poproszone o odpowiedź, jaki rodzaj alkoholu spożywały. Ankietowani mieli do wyboru: piwo, wino, wódkę lub alkohole słodkie, np. likier, nalewka. Na pierwszym miejscu wśród spożywanych alkoholi jest piwo – 41%, chłopców i 23 % dziewcząt. Prawie połowa uczniów nie pije, natomiast 20% uczennic nie miało kontaktu z alkoholem. Niepokojący jest fakt spożywania alkoholu w grupie dziewcząt 23% sięga po alkohole słodkie i wino. Do spożywania wódki przyznało się 14% dziewcząt i 7% chłopców.
10. Duża część respondentów deklaruje, że incydenty upicia się nie miały miejsca w ich życiu – tak twierdzi 54% uczniów szkoły, 56% uczennic. Na szczególną uwagę zasługuje jednak fakt, że ponad 12% uczniów upiło się ponad 10 razy i nieznacznym – 4% dziewcząt. Należy podkreślić, że upijanie się, wiąże się z niekorzystnymi konsekwencjami zarówno społecznymi, jak i zdrowotnymi.
11. W obu grupach wiekowych najwięcej badanych zadeklarowało, że pierwszy raz alkohol piło z rówieśnikami ponad – 40% szkoły. Najbardziej niepokojący wydaje się fakt, że stosunkowo duża grupa dziewcząt twierdzi, że alkohol po raz pierwszy piła z dorosłym członkiem, aż 12% uczniów alkohol po raz pierwszy piło z rodzicami. Świadczy to o dużym przyzwoleniu wśród dorosłych na picie młodych ludzi, a nawet dzieci, a trzeba podkreślić, że w tak młodym wieku jest ono niezwykle szkodliwe i nieodwracalne w skutkach. Alkohol, obok nikotyny, staje się coraz bardziej akceptowaną społecznie substancją psychoaktywną, a jego picie przez nieletnich pomimo wielu rygorystycznych przepisów, staje się na tyle popularne, że

niestety przestaje budzić sprzeciw u dorosłych. Bezsprzecznie należy reagować na zaistniałą sytuację.

12. Także w tym pytaniu odzwierciedlił się wysoki stopień akceptacji przez osoby dorosłe picia alkoholu wśród młodzieży. Największy odsetek respondentów wskazało u kogoś w domu (42% dziewcząt i 15% chłopców). U siebie w domu przyznało się 15% badanych lub do innej osoby. Niepokojący jest fakt, że aż 44% uczniów wskazało inne miejsce. $\frac{1}{4}$ gimnazjalistów nie spożywało alkoholu. Może to sugerować, że działaniami profilaktycznymi o charakterze informacyjnym należy obejmować nie tylko młodzież ale także osoby dorosłe – rodziców. Być może poprzez przekazanie rzetelnych informacji na temat szkodliwości alkoholu i nieodwracalnych skutków, jakie jego spożywanie niesie za sobą zwłaszcza wśród młodych ludzi, możliwe będzie włączenie rodziców i innych dorosłych w działania profilaktyczne.

13. W kolejnym pytaniu, zapytaliśmy młodzież o to, czy kiedykolwiek samodzielnie kupili alkohol. Odpowiedzi na nie udzielali już wszyscy ankietowani. W myśl obowiązującego w naszym kraju prawa, sprzedaż alkoholu osobom nieletnim jest zakazana, a na sprzedawcach ciąży obowiązek legitymowania młodych osób chcących nabyć alkohol. Dostępność alkoholu według otrzymanych wyników rośnie wraz z wiekiem respondentów. 22% dziewcząt przyznało się, że samodzielnie nabyło alkohol, a już 100% chłopców i 78% przyznało się, że przez osoby drugie kupili alkohol.

Jedną z głównych strategii jest ograniczanie dostępności alkoholu dla konsumentów, ponieważ – większa dostępność to większe spożycie i więcej problemów. Dlatego tak ważna jest kontrola sprzedaży alkoholu, zwłaszcza jeśli chodzi o osoby młode.

Motywacja sięgania po alkohol może być bardzo różna. Jednak jeśli chodzi o młodych ludzi oczekują oni pozytywnych doznań, a negatywne są spychane na dalszy plan. Wielu młodych ludzi poprzez picie alkoholu poszukuje akceptacji wśród rówieśników, bo to właśnie grupa rówieśnicza ma dla nich dominujące znaczenie. Boją się oni negatywnej reakcji ze strony grupy, odrzucenia, dlatego często pomimo własnych oporów, decydują się na zachowania ryzykowne.

W związku z powyższym respondenci zapytani zostali o to, jakie najczęstsze reakcje występują w ich środowisku w przypadku, gdy ktoś odmówi picia alkoholu.

14. W związku z powyższym uczniowie zapytani zostali o to, jakie najczęstsze reakcje występują w ich środowisku w przypadku, gdy ktoś odmówi picia alkoholu. Odpowiedzi w każdej grupie wiekowej są zróżnicowane. Nie znają oni reakcji swoich rówieśników – wyraziło 19% badanych. Często też pojawia się obojętność (38%) i zrozumienie (23%). Niewielki % uczniów mówi jednak o krytyce ze strony rówieśników oraz wyśmiewaniu 3%. Wśród gimnazjalistów $\frac{1}{4}$ nie wie jak reagują rówieśnicy, a 22% mówi o obojętności. W tej grupie, 3% twierdzi, że można w sytuacji odmowy wypicia alkoholu spotkać się z krytyką i wyśmiewaniem, natomiast co dziesiąty gimnazjalista przyznaje, że reakcją rówieśników jest usilne namawianie. Można więc wnioskować, że im starsza młodzież, tym trudniej o zachowania asertywne i tym większa presja ze strony grupy rówieśniczej. Dlatego tak ważne jest, by już od najmłodszych lat kształtować u młodzieży adekwatne poczucie własnej wartości, by mogła ona stawiać czoła presji.

15. Niestety bardzo popularnym zjawiskiem wśród młodzieży jest palenie papierosów. Co istotne, problem ten sukcesywnie się zwiększa. Dlatego też w przeprowadzonym badaniu zapytaliśmy młodzież także o inne niż alkohol substancje psychoaktywne m.in. nikotynę. W szkole do inicjacji nikotynowej nie przyznało się 42% badanych uczniów. Wskaźnik bieżącego użycia nikotyny jest wśród uczniów bardzo wysoki, aż 64% gimnazjalistów, 58% gimnazjalistek deklaruje, że paliła papierosy.

16. Wskaźnik bieżącego użycia nikotyny jest wśród uczniów bardzo wysoki, aż 46% gimnazjalistów, i podobnie dziewcząt 42% deklaruje, że paliła w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Podobnie sprawa ma się w grupie młodzieży gimnazjalnej, która paliła papierosy w ciągu ostatnich 12 miesięcy

wynik to 17%. Pośród badanych, 42% dziewcząt zadeklarowało, że nigdy nie paliło papierosów i nieco mniej chłopców 38%. Dane te wskazują, że problem palenia papierosów przez młodzież jest ciągle aktualny. Pojawiła się także nowa modna forma przyjmowania nikotyny tzw. e-papierosy. Ich oferta, pełna eleganckich i designerskich urządzeń oraz rozmaitych smaków tzw. liquidów czyli płynów, jest zdecydowanie bardzo mocno kierowana do ludzi młodych.

Dlatego ważne jest, by również na to zwracać uwagę w działaniach profilaktycznych. Działania mające na celu ochronę dzieci przed zgubnymi skutkami nałogu nikotynowego są zatem wyzwaniem dla rodziców, opiekunów, nauczycieli i pracowników ochrony zdrowia. Należy wykorzystać każdą okazję do kształtowania prawidłowej postawy młodych ludzi ukierunkowanej na zdrowy styl życia.

17. Największy odsetek młodych ludzi w każdej grupie nie ma zdania na temat takiego podziału narkotyków – 52% uczniów wraziło takie zdanie. Z podziałem na „twarde” i „miękkie” narkotyki zgadza się 52% chłopców i 32% dz. Nie zgadza się 16% gimnazjalistek. Trzeba w tym miejscu podkreślić, iż podział narkotyków na tzw. „miękkie” i „twarde” jest jedynie mitem, bez żadnych podstaw teoretycznych. Mitem, który już od wielu lat pokutuje wśród młodzieży i społeczeństwa w ogóle. Nie da się wyznaczyć żadnej granicy między rodzajami narkotyków, nie ma jednolitych zasad podziału. Najczęściej mianem narkotyków twardych określa się te, których używanie prowadzi do silnego uzależnienia, przede wszystkim fizycznego. Jako miękkie określa się te substancje, które uzależniają w mniejszym stopniu (marihuana, haszysz, halucynogeny). Nieprawdą jest jednak stwierdzenie, że narkotyki miękkie nie uzależniają, a często z takimi opiniami młodzieży możemy się spotkać. Dlatego tak ważne jest aby podnosić świadomość młodych ludzi w tej kwestii, aby nie pozwolili sobą manipulować.

18. Kolejne pytanie dotyczyło kwestii szkodliwego działania narkotyków na organizm człowieka. Jak się okazuje, pomimo wielu akcji profilaktycznych o charakterze informacyjnym, nadal młodzi ludzie posiadają błędną, a niekiedy zgubną dla nich w skutkach wiedzę na temat śmiertelnego niebezpieczeństwa, jakie niesie za sobą zażywanie narkotyków. Najlicniejsza grupa respondentów jest zdania, że narkotyki bez względu na częstotliwość są szkodliwe – 75% dziewcząt, a 44% gimnazjalistów wyraziło taką opinię. Natomiast najbardziej niepokoi fakt, że 21% uczniów twierdzi, że zażywanie narkotyków jest nieszkodliwe o ile zdarza się rzadko.

Nie mam zdania wyraziło 40% badanych i znacznie mniejszy 4% dziewcząt. Należy w tym miejscu podkreślić, że nawet jednorazowy kontakt ze środkami psychoaktywnymi może prowadzić do uzależnienia, a nawet do śmierci.

19. By móc bliżej przyjrzeć się zjawisku zapytaliśmy młodych respondentów czy są w ich środowisku osoby zażywające narkotyki. Można pokusić się o stwierdzenie, że im częstszy kontakt młodego człowieka z osobami biorącymi narkotyki w jego środowisku, tym większe prawdopodobieństwo, że także i on sięgnie po środki odurzające, nie chcąc „odstawać” od grupy.

Odpowiedzi w poszczególnych grupach są zróżnicowane. Wśród uczniów największy odsetek deklaruje, że nikt z ich otoczenia nie zażywa narkotyków – 44% badanych chłopców, 12% uważa, że mniejszość a najwyższy odsetek to wynik dziewcząt 63%, że tylko pojedyncze osoby. Gimnazjaliści twierdzą, że nikt z ich otoczenia nie zażywa narkotyków – 44% mówi o pojedynczych osobach, co dziesiąty ankietowany gimnazjalista uważa, że „bierze” około połowy jego rówieśników, natomiast 8%, że mniejszość. Co zdaje się być istotne, zdarzyły się także osoby, które uważają, że większość (16%) ich rówieśników zażywa narkotyki.

20. Do zażycia narkotyku chociaż raz w życiu przyznało się 35% uczniów i 29% dziewcząt. Ponad 70% badanych nie miało kontaktu ze środkami odurzającymi. Dane te są niepokojące, gdyż jak wiemy, jeśli chodzi o narkotyki nie można mówić o bezpiecznej dla organizmu ilości czy o racjonalnym, kontrolowanym ich używaniu. Nawet jednorazowe przyjęcie narkotyku może skutkować uzależnieniem.

21. Spośród osób, które przyznały się do zażywania narkotyków 25% uczniów chłopców powiedziało, iż ostatni raz miało kontakt z narkotykami w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Do eksperymentowania (w ciągu ostatnich 12 miesięcy) z narkotykami przyznało się 32% dziewcząt. Można więc wnioskować, że problem zażywania narkotyków przez młodzież jest problemem wysoce aktualnym i wymaga natychmiastowych działań.

22. Odpowiedzi respondentów podzieliły się niemal równo, jednakże większa część w każdej grupie przyznaje, że ich wiedza na temat działania i skutków zażywania narkotyków jest niewystarczająca – 58% badanych wskazało taką odpowiedź. Podobny podział był w grupie osób, które przyznały się, że ich wiedza jest wystarczająca na temat działania i skutków zażywania narkotyków wynik wynosi ponad 40%. Jest to wyraźny sygnał do działania dla osób zajmujących się profilaktyką zwłaszcza wśród młodzieży. Potrzebuje ona rzetelnych informacji dotyczących substancji psychoaktywnych oraz ich zgubnego oddziaływania na organizm człowieka.

23. Pytając o wiedzę uczniów, chcieliśmy się również dowiedzieć, czy temat narkotyków jest poruszany w rozmowach z rodzicami. Odpowiedzi, pomiędzy grupami są wyjątkowo zgodne, prawie – 70% badanych nie rozmawia z rodzicami na temat narkotyków, natomiast pozostałe 30% twierdzi, że takie rozmowy mają miejsce. Wysoce prawdopodobne, że rodzice nie mają wiedzy na temat narkotyków, ich działania i skutków jakie może nieść za sobą ich używanie, dlatego nie podejmują tematu ze swoimi dziećmi. Jest to sygnał dla nas, że działaniami profilaktycznymi należy objąć młodzież i rodziców. Dlatego ważne jest, by młodzież mogła otrzymać rzetelną wiedzę i umiejętność radzenia sobie w trudnych sytuacjach od specjalistów, a nie szukała jej chociażby w Internecie. Istotne jest też dokształcanie rodziców w tym zakresie i wspomaganie ich w kontaktach z własnymi dziećmi, chociażby przez rozwój kompetencji wychowawczych.

24. Spora część badanej młodzieży twierdzi, że nie spotkała osoby, która rozprowadza narkotyki – prawie 70% badanej populacji. Niemal 1/3 gimnazjalistów - 29% spotkało taką osobę poza szkołą, ale co najbardziej zatrważające niemal co dziesiąta badana 21% w grupie dziewcząt spotkała „dealera” w szkole.

25. Zapytaliśmy także naszych respondentów, gdzie najłatwiej w ich opinii kupić narkotyki. Około połowa badanych twierdzi, że nie zna takich miejsc – 46% badanych. Miejscem, gdzie według młodzieży łatwo można nabyć narkotyki jest dyskoteka lub pub – 13% gimnazjalistów wskazało to miejsce. Biorąc pod uwagę otrzymane wyniki najbardziej niepokoją dwa fakty. Pierwszym jest informacja o tym, że część młodzieży (4% uczniów) przyznaje, że miejscem gdzie można kupić narkotyki jest szkoła. Natomiast drugim, jest wskazanie przez respondentów odpowiedzi „mieszkanie dealera” oraz ulica i park - 17%, co może sugerować, że młodzi ludzie znają takie miejsca.

26. Na podstawie otrzymanych odpowiedzi można wysnuć wniosek, że zdanie uczniów na ten temat zmienia się z wiekiem. Im młodsza grupa, tym więcej osób chce by posiadanie narkotyków było karalne (42% uczniów), z wiekiem wzrasta poziom tolerancji w stosunku do osób posiadających środki odurzające (61%) gimnazjalistów nie chciałoby kar za posiadanie narkotyków.

27. Z analizy danych pocieszający jest fakt, że 100% dziewcząt nie próbowało dopalaczy, jedynie 4% uczniów eksperymentowało.

28. Zapytaliśmy także naszych respondentów, gdzie najłatwiej w ich opinii można kupić dopalacze. Ponad 80% badanych twierdzi, że nie jest tym zainteresowana, nie wie, czy w ogóle można je kupić twierdzi – 4% badanych. Miejscem, gdzie według młodzieży może zawsze się dowiedzieć, wskazało 15% badanych uczniów. Biorąc pod uwagę otrzymane wyniki, najbardziej niepokojąca jest informacja o tym, że część młodzieży (11% uczniów) przyznaje, że zna takie miejsca na terenie miasta.

29. Wśród badanej grupy ponad 60% respondentów nie interesuje się tym problemem. Nie używam, bo są szkodliwe, jak narkotyki wyraziło swój pogląd 44% dziewcząt i 28% chłopców. Pojedyncze osoby przyznały się do eksperymentowania wynik – 4% nie używają, bo im nie smakuje.

30. Odpowiedzi w każdej grupie są zróżnicowane. Najwyższy % uczniów w grupie dziewcząt wskazało przyjaciela 39%, natomiast tylko 4% chłopców korzysta z takiej formy pomocy. Na drugim miejscu wskazali rodziców 35%. Prawie 40% chłopców nie korzysta z pomocy, sami sobie radzą (11%). Nie korzystają z pomocy nauczyciela i 4% chłopców zwraca się o pomoc do wychowawcy. Co wydaje się istotne, że spora grupa młodzieży sama sobie radzi z problemami nadużywania środków psychoaktywnych. Można więc wnioskować, że im starsza młodzież, tym trudniej nawiązać z nimi kontakt, wzbudzić zaufanie, ofiarować pomoc. Dlatego tak ważne jest, by już od najmłodszych lat kształtować u młodzieży adekwatne poczucie własnej wartości, by mogła ona stawiać czoła presji, a w przypadku pojawiających się problemów była otwarta na pomoc osób dorosłych.

Reasumując, w prowadzeniu działań profilaktycznych na terenie szkoły należy podjąć działania oparte na przekazywaniu rzetelnej, adekwatnej do odbiorców wiedzy, a także rozwoju umiejętności psychospołecznych. Nie należy zapominać, że tymi odbiorcami nie mogą być tylko dzieci i młodzież, ale także istnieje silna potrzeba angażowania rodziców, nauczycieli, pedagogów, terapeutów. Warto także stwarzać młodym ludziom możliwość konstruktywnego spędzania czasu w grupie rówieśniczej, która będzie dostarczać pożądanych społecznie wzorców do identyfikacji. Dzięki temu młodzież może czuć się bezpiecznie, a doświadczenie takie w sposób niezwykle silny kształtuje poczucie własnej wartości, umożliwia odreagowanie napięć i realizację potrzeb. Tylko w taki sposób może odbywać się kompleksowa działalność profilaktyczna, a tylko taka może przynieść wymierne efekty.

Zalecenia: Podniesienie jakości działań profilaktycznych szkoły poprzez:

- podniesienie poziomu znajomości problematyki profilaktyki wśród nauczycieli,
- wyposażenie nauczycieli w dostateczną ilość pomocy dydaktycznych,
- włączenie tematów godzin wychowawczych z zakresu profilaktyki uzależnień,
- prowadzenie zajęć z zakresu profilaktyki uzależnień z udziałem specjalistów,
- kontynuowanie zajęć w formie profilaktyki zintegrowanej min. *Ściana marzeń, Archipelag skarbów, Biała Wstążka*, inne,
- organizowanie akcji profilaktycznych na terenie szkoły np. *Światowy Dzień Zdrowia, Dzień bez Papierosa, Stop Narkotykom, Alkoholowi, Przemocy, Uzależnieniom*,
- prezentacje multimedialne, referaty, plakaty na godzinach wychowawczych, lekcjach biologii,
- włączenie rodziców w działalność profilaktyczną w ramach pedagogizacji,
- wzbogacenie i rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych,
- kontynuowanie ścisłej współpracy z instytucjami wspierającymi szkołę: Powiatowym Centrum Pomocy Psychologiczno -Pedagogicznej w Ełku, Powiatową Komendą Policji, Sądem Rejonowym w Ełku, z Poradnią Uzależnień, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatową Stacją Sanitarno Epidemiologiczną w Ełku, Domem Świętej Faustyny, Caritas Diecezji Ełckiej, Centrum Edukacji Ekologicznej, Mazurskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli, Miejskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji, Miejskim Ośrodkiem Sportu, Biblioteką Miejską, Ełckim Centrum Kultury, kino, teatr,
- pozyskanie części etatu psychologa.

VIII. Załączniki

1. Diagnoza problemów uzależnień od środków psychoaktywnych – ankieta dla ucznia

Zespół zadaniowy ds. ewaluacji Programu wychowawczo – profilaktycznego w składzie:

Bogusława Rosołowska

Agnieszka Gołdowska

Joanna Sokołowska

przedstawił wyniki diagnozy na posiedzeniu Rady Pedagogicznej 10.04.2018 r.

Wnioski i zalecenia zostały przyjęte do realizacji (protokół nr 266 z 10.04.2018)